



ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ

ΕΤΟΣ ΚΔ'.

ΑΡΙΘ. — 12

ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 26 ΜΑΡΤΙΟΥ 1904

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κληρὸν καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῇ ἐξωτερικῇ φράγκᾳ χρυσᾷ 25

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

+ Ὁ Διδυμοτείχου ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ (πρόεδρος)
+ Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
+ Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

Τὸ προδεχρὲς φύλλον τῆς «Ἐκκλησ. Ἀληθείας»
ἐκδοθῆναι τῷ σαββάτῳ τῆς Διακαινυδίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησία Κύπρου — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Στιχάριον
— Περὶ τοῦ Μεγάλου τοῦ Γένους διδασκάλου Μακκαρίου τοῦ
Καλογεῖ — Τὸ κωλύματ' τοῦ Γάμου — Ἐκκλησιαστικὰ ἐγ-
γραφα — Δικαστικαὶ ἀγγελίαι.

Ἡ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΕΚ-
ΚΛΗΣΙΑ, μόλις ἐλπίδας τινὰς εἰρηναίας παρα-
σχομένη καταστάσεως, κινδυνεύει νὰ ἐπανεέλθῃ
εἰς τὴν ἀνώμαλον ἐκείνην θέσιν, ἥς τὴν λήξιν
ἠλπίζομεν νὰ ἴδωμεν ἐπερχομένην μετὰ τὴν πα-
τριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐπιστολὴν τῆς 26 πα-
ρελθόντος αὐγούστου. Ἡ Μ. Ἐκκλησία, εἰδήσει,
καὶ γνώσει καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν Ἀλεξανδρείας καὶ
Ἱεροσολύμων, ἀδελφικῶς καὶ μητρικῶς ἀρχιερεῦσι
καὶ κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς τὰ δέοντα συνέστησε,
ζητήσασα ἀπ' αὐτῶν λήθην πάντων τῶν προγεγε-
νημένων καὶ συνεργασίαν ἀδελφικὴν καὶ χριστια-
νικὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παναρχαίων ἐν Κύπρῳ πα-

ραδόσεων καὶ δικαίων, ἅπερ οὔτε παρεῖδεν, οὔτε
διενόησεν ποτε παρίδεν. Ἡ Μ. Ἐκκλησία καὶ δι'
ἰδίας ἐπιστολῆς ἐγκυκλίου πρὸς τὸν ὀρθόδοξον ἐν
Κύπρῳ λαόν, μήπω γνωστοποιηθείσης αὐτῷ δι'
ἀνατυπώσεως, τὰ αὐτὰ παρήνεσεν, ἀπεκδεχομένη
συμπέρασμα ποθητὸν πάντων τούτων, ἥτοι συνερ-
γασίαν ἀδελφικὴν ἐπὶ λύσει τοῦ συγκυκλῶντος τὴν
αὐτοκέφαλον ἐκείνην Ἐκκλησίαν ἀρχιεπισκοπικοῦ
προβλήματος, ἐπὶ καταστορέσει τοῦ κατ' αὐτὴν ἀ-
πὸ τετραετίας ἀγριαινομένου κλύδωνος τῶν παθῶν
καὶ τῶν ἀντεγκλήσεων.

Ἐξ μετὰ τὴν ἐπιστολὴν μῆνας, ἀρχιερεῖς καὶ
κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ πρόκριτοι συνελθόντες συνε-
σκέψαντο κοινῶς, τῇ 26 καὶ 27 φεβρουαρίου λή-
ξαντος, καθὰ δὲ μανθάνομεν ἀκριβῶς, ὡς ἀνέγρα-
ψαν καὶ αἱ καθ' ἡμᾶς ἐφημερίδες, ἡ τῆς ποθητῆς
ὁμοφροσύνης ἡμέρα κεῖται μακρὰν ἡμῶν. Λαϊκοὶ
λογάδες καὶ κληρικοὶ συνεφώνησαν περὶ τῆς ἐξε-
λέξεως τῶν πρὸ τριετίας καὶ πλέον γενομένων
ἐκλογῶν τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων, καὶ περὶ
παρακλήσεως τῶν πατριαρχικῶν ἀποστολικῶν θρό-
νων Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱε-

ροσολύμων πρὸς ἀποστολὴν τριῶν ἀρχιερέων εἰς Κύπρον, μελλόντων ἐμπεδῶσαι τὴν χριστιανικὴν γαλήνην, ἀλλ' ἡ διάσπασις ἐπῆλθε καὶ ἐν τούτῳ τῷ θέματι, οὐ ἡ λύσις πρυτανεύσει τῇ παρασσομένη ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ποθητὴν ἡσυχίαν· διότι οἱ μὲν θέλουσι τοὺς ἀπεσταλλομένους ἀπλοῦς θεατὰς ἢ διαιτητὰς, ἀνευ κύρους, οἱ δὲ ζητοῦσι νὰ χορηγηθῇ τοῖς ἀπεσταλλμένοις τὸ δικαίωμα τῆς ἀνεκκληΐτου καὶ τελειωτικῆς ἀποφάνσεως ἐπὶ τε διχογνωμιῶν κατὰ τὴν ἐξέλεξιν καὶ ἐπὶ πάσης ἐτέρας ὑποθέσεως συμφυοῦς αὐτῇ.

Ἀτυχῶς ἡ κατάστασις ἔμεινεν ἡ αὐτῇ, σιωπηθεῖσιν μάλιστα καὶ προηγουμένων τινῶν ἀποστάσεων περὶ τε τῶν κατὰ τινος τῶν μητροπολιτῶν διατυπωθεῖσιν κατηγοριῶν καὶ περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ μητροπολίτου Πάφου, ἥτις ἔδει νὰ προηγηθῇ. Δυστυχῶς, ἐν ἀθυμίᾳ πολλῇ καὶ θλίψει βλέπομεν ὅτι ἤκιστα κατενόηθη ἡ θέσις, εἰς ἣν ἔδει νὰ περιέλθῃ τὸ ζήτημα. Ἄνευ προηγουμένης συνεννόησεως οὐδὲν γενήσεται. Ἡ συνεννόησις αὕτη ἐπιβάλλεται καὶ πρὸς διακανόνισιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ κύρους τῶν τριῶν ἀπεσταλλμένων τῶν ὀρθόδοξων τῆς ἐφ' ἧς λήξεως πατριαρχῶν. Ἐφ' ὅσον οὐδὲν ἐκ μέρους τῶν λαϊκῶν καὶ κληρικῶν ἐν Κύπρῳ λογάδων ὀριστικὸν καὶ γεράσιμον καὶ σύμφωνον πρὸς τὴν ἀνέκαθεν παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ κρατούσαν παράδοσιν καὶ συνήθειαν γίνεται, διαλύονται δ' αἱ συνελεύσεις καὶ ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο μέτρον διχογνωμοῦσαι, ἄγνωστον μέχρι πόσου παραταθῇσεται ἡ δοκιμασία τῆς γεραρᾶς αὐτοκεφάλου τῶν Κυπρίων Ἐκκλησίας· οὔτε δὲ δυνατόν ν' ἀποδεχθῶμεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συγκρότησιν διαιτητικῶν παρὰδόξου προορισμοῦ συνεδρίων, ἅτινα διὰ μὲν τὰ συμφέροντα τῶν κοσμικῶν κρατῶν εἰσὶν ἀποδεκτά, λύοντα ἔριδας καὶ διχογνωμίας, ἀλλὰ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ὀρθόδοξον εἰσὶ πρωτοφανῆ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Αἱ ἀκολουθίαι τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Ἑβδομάδος, ἐλκύσασαι, κατὰ καθῆκον, ἄπειρον πλῆθος εὐλαβῶν ὀρθοδόξων ἐν πᾶσι τοῖς ναοῖς, διεξήχθησαν πρεπόντως καὶ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ προΐσταμένου τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἀπὸ τῆς κυριακῆς τῶν βαΐων,

μετὰ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Διδυμοτείχου, Μιτυλήνης, Βελεγράδων, καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης, καὶ τῶν παρεπιδημούντων Ἰκονίου καὶ Βιζύνης. Τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια χθὲς ἐσπέρας ἀνεγνώσθησαν ὑπὸ τε τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἀναφερομένων σεβ. ἀρχιερέων, τοῦ Μ. πρωτοσυγκέλλου καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ. Σήμερον ἀπὸ πρωΐας, ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν Ὁρῶν, ἐξεφώνησε κατάλληλον λόγον ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμ. καὶ Μ. ἱεροκλήρου κ. Γρηγ. Κωνσταντινίδης.

Ἐπὶ ταῖς ἡμέραις ταύταις ἡ Ἐκκλησία ἀπέλυσε πρὸς πάντας τοὺς ὀρθοδόξους τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τοὺς εὐλαβεστάτους αὐτῶν προΐσταμένους τὴν κατάλληλον πατριαρχικὴν Ἀπόδειξιν, ἣν ἐκδίδομεν ἐν τέλει τοῦ μετὰ χειρὸς φύλλου.

Ἱερὰ Σύνοδος. — Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς διευθετήσεως αὐτοῦ παρ' ἡμῖν διαμονῆς, ὡς μέλους τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἀνεχώρησε προχθὲς ἐπιστρέφων εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανιερω. μητροπολίτης Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Ἱερώνυμος, ὃν ἕως τοῦ ἀτμοπλοίου προέπεμψεν ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὁ ἱερολογ. δευτερεύων κ. Βενιαμίν.

Ἐπισκευαὶ πατριαρχικοῦ οἴκου. — Ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τούτων ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς ὁμογενοῦς κοινότητος Κάτω Δεσιζλῆ τῇ Α. Θ. Π. φράγκα χρυσᾷ διακόσια.

Ἱερὰ μονὴ Σινᾶ. — Τῇ τρίτῃ ἀπῆλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὅπως ἐκεῖθεν μεταβῇ εἰς τὴν ἱερὰν τοῦ ἁγίου καὶ θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ μονὴν ὁ ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπος αὐτῆς πανοσιολ. πρωτοσύγκελλος κ. Δανιὴλ Σουλίδης, μέλλων νὰ μετὰσχῃ τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου ἀρχιεπισκόπου Σιναίου, ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος σεβασμ. κ. Πορφυρίου. Κατὰ τὰς ἐκεῖθεν εἰδήσεις, φαίνεται ἐκδηλούμενος καὶ πόθος τις ἵνα κατασταθῇ ἐπιτροπὴ προσωρινῶς διοικήσουσα τὰ τῆς ἱερᾶς σιναϊτικῆς ἀδελφότητος ἐπ' ὀνόματι τοῦ σεβασμ. κ. Πορφυρίου, διατηροῦντος τὰ δίκαια καὶ τὸν τίτλον ἀρχιεπισκόπου.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΥ

Τὸ ἐν Σταυροδρομίῳ Κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον, στοιχοῦν τῷ ὑπ' αὐτοῦ καθιερωθέντι ἔθει

τοῦ τελεῖν τὰς γραπτὰς καὶ προφορικὰς ἐξετάσεις τῶν μαθητριῶν αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐνάργεως τῶν θερινῶν μηνῶν, ἐτέλεσε τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ τῶν Βαίων, ἐν μέσῳ πολυπληθεστάτης συρροῆς φιλομούσων μετ' ἐπιβαλλούσης μεγαλοπρεπείας, τὴν ἀπονομὴν τῶν ἀπολυτηρίων ταῖς ἀποφοίτοις καὶ βραβεῖων ταῖς ἀριστευσάσαις τῶν μαθητριῶν. Τῆς τῶν γραμμάτων ταύτης τελετῆς προέστη ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐν συνοδείᾳ τοῦ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτου Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ, παρόντων καὶ ἐτέρων κληρικῶν. Εἰς τὴν τελετὴν παρέστησαν οἱ ἐξ. πρεσβευταὶ Ρωσσίας κ. Ι. Ζηνόβιεφ καὶ Ἑλλάδος κ. Ι. Γρυπάρης μετὰ τινῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τῶν δύο πρεσβειῶν, ὁ ἐπόπτης τῶν μὴ μουσουλμανικῶν σχολῶν ἐνδοξ. Σαλὴχ Ἀρὶφ βέης, ἐκπροσωπῶν τὸν ἐξ. ὑπουργὸν τῆς παιδείας καὶ πάμπολλοι ὁμογενεῖς τραπεζίται, λόγιοι, ἐπιστήμονες, καὶ πλῆθος ἐκλεκτῶν ἐξ ἐκατέρου τῶν φύλων.

Τῆς εἰθισμένης ἱερᾶς τελετῆς γενομένης, χορὸς μαθητριῶν ἐμελῆεν ἁρμονικώτατα ὕμνον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἶτα ὕμνον πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Ἀνακτα ἡμῶν, τὴν Α. Θ. Π. καὶ τὸ σεπτὸν αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος τῆς Ρωσσίας, οὗ διὰ τοῦ σπουδαίου κατ' ἔτος χορηγήματος ἀπὸ ἐτῶν τακτικῶς ἐπιδιδόμενου τὰ μάλα ἀνακουφίζεται ἡ τῆς σχολῆς οἰκονομικὴ κατάστασις. Κατόπιν ἀνῆλθε τὸ βῆμα ἡ ἀπὸ τεσσαρακονταετίας μετ' ἀγαστῆς φιλοπονίας καὶ ζήλωτῆς εἰς τὸ ἔργον ἀφοσιώσεως τὸ παιδευτήριον ἰθύνουσα σεβαστὴ διευθύντρια κ. Ἑλένη Καλογερά καὶ δι' ἐκθέσεως ἀπερίττου καὶ σαφοῦς παρέσχεν εἰκόνα τῆς κατὰ τὴν λήξασαν σχολικὴν περίοδον παιδευτικῆς καταστάσεως τοῦ ἰδρύματος; τῆς τεκμηριούσης τὴν εὐσυνείδητον ἐργασίαν τῶν διδασκόντων ἀνταποκρινομένων εἰς τὰς θυσίας καὶ προσδοκίας τῆς τε καθ' ἡμᾶς κοινωνίας καὶ τῶν μεγαλοφρόνων προστατῶν αὐτοῦ. Ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων κ. Ι. Καστέλλης ἀνέγνω κατόπιν τὴν ἐκθεσὶν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ σεμναίου, ἐξ ἧς ἐγνώσθη ὅτι τὸ ἴδρυμα βαίνει ὑπὸ οἰκονομικὴν ἐποψὴν αἰσίως καὶ ἀπροσκόπτως. Μετὰ τὸν κ. Καστέλλον ἐγένετο διὰ χειρὸς τῆς Α. Θ. Π. ἡ διανομὴ τῶν βραβεῶν εἰς τὰς ἀριστευσάσας μαθητρίδας τῶν ὀκτὼ τάξεων, καὶ εἶτα ὁ παναγ. οἰκουμενικὸς πατριάρχης θείας τὴν κατακλειδὰ τῆς λαμπρᾶς τελετῆς ἐπιδαψίλευσε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἑκκλη-

σίας ἐφ' ἅπαντας τοὺς μοχθήσαντας καὶ ἰδίᾳ τὴν ἐλλόγιμον διευθύντριαν κ. Ἑλένην Καλογερά, ἐξάρας τὴν φιλογενῆ στοργὴν ὑπὲρ τῆς σχολῆς ταύτης καὶ τὰς γεναιόφρονας θυσίας τῆς ἀνωτάτης προστάτιδος τοῦ ἰδρύματος σεβαστῆς κ. Ἑλένης Γ. Ζαρίφη, καὶ ἐξέφρασεν ἐν τέλει τὰς θερμὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν σεπτὴν αὐτοκρατορικὴν τῆς Ρωσσίας οἰκογένειαν, μεγαθύμως ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου τοῦ Α' ἐξακολουθοῦσαν νὰ παρέχῃ τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς προστασίαν καὶ τὴν γενναίαν χορηγίαν εἰς τὸ παιδευτήριον, εἰς τοὺς ΑΑ. ΕΕ. τοὺς παραστάντας πρεσβευτὰς, τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ αὐτοκρατ. Ὑπουργείου καὶ εἰς πᾶσαν τὴν ὁμήγυριν, εὐξάμενος πᾶσιν ὅπως ἐν ὑγείᾳ διέλθωσι τὰς σεπτὰς ἡμέρας τῶς Παθῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Ἑκκλησία Ρωσσίας

Ἡ ἐν Ὁδησσῷ ἐλληνικὴ ὁρθόδοξος ἀγαθοεργὸς Κοινότης ἡγγεῖλε τῇ Α.Θ.Π. τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ ὅτι προσεκάλεσεν ὡς ἐφημέριον τοῦ ἐν τῷ αὐτόθι Μαρασλείῳ Γηροκομείῳ παρεκκλησίῳ τὸν ἐν Βιέννῃ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ συμπληροῦντα ἱερολογ. διάκονον κ. Σωφρόνιον Εὐστρατιάδην, ὅπως τὰ κατάλληλα γένωνται διαδύματα ἐκ μέρους τῆς Μ. Ἑκκλησίας. Τὸν ναῖσκον ἀνήγειρεν ὁ εὐσεβὴς ὁμογενὴς κ. Ματθαῖος Ν. Μαυρογορδάτος ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀγίων Νικολάου καὶ Ἀριάνης εἰς μνημόσυνον τῶν ὁμωνύμων ἀειμνήστων αὐτοῦ γονέων.

Ὁ «ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ», λίανταραχθεὶς ἐπὶ τοῖς γραφεῖσιν ἐν τῇ «Ἑκκλησιαστ. Ἀληθείᾳ» ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐντεῦθεν ἀνταποκρίσεις αὐτοῦ περὶ τῶν μακεδονικῶν πραγμάτων, ὀδυνᾶται ἐπαπορῶν τίνος ἄρά γε ἔνεκεν ἡ «Ἑκκλ. Ἀλήθεια», παρορῶσα τὰς δριμυτάτας κρίσεις ἄλλων γαλλογλώσσων ὁμοτρόπων αὐτῷ περιοδικῶν περὶ τῆς πολιτείας τοῦ Οἰκ. Πατριαρχ. αὐτὸν μόνον κατέστησε στόχον, καθ' οὗ τὰ ἐαυτῆς βάλλει βέλη.

Τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας αὐτοῦ ταύτης ἄσμενοι παρέχομεν τῷ «Βησσαρίωνι». Ἀπηξιώσαμεν πάσης προσοχῆς τὰ γραφόμενα τῶν ἐν λόγῳ ὀργάνων, καθόσον τὸ ἀπαντᾶν πρὸς ἄνδρας ἐκ συστήματος ὑβριστὰς, ἄνδρας καταδικασθέντας εἰς αἰφυγίαν ὑπὸ τῆς ἰδίας χώρας οὐχὶ βέβαια μόνον ἐκ λόγων πολιτικῶν ἢ βλέψεων ἀντιχριστιανικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ πολλῶν ἐτέρων ἀφορμῶν, μὴ ἐπαινετῶν, ἠθέλεν εἶναι πάντῃ ἀνάξιον τοῦ κόπου καὶ ἀ-

πλὴν ἀπώλεια πολυτίμου χρόνου. Τούτου ἕνεκεν οὐδέποτε ἐλήφθησαν, ἀλλ' οὐδὲ ληφθήσονται ὑπ' ὧν τὰ ἀνεύθυνα φληναφήματα τῶν ἀνθρώπων τοῦ Croix τῶν εἰθισμένων νὰ ἐμβάπτωσιν εἰς ἰὸν ἐχίδνης τὸν κάλαμον καὶ κατὰ τῶν ἰδίων ἐτι ὀμαιομένων, ὥς τὰ γυμνάσματα τῶν προσηλύτων αὐτῶν, οὓς ἐκεῖνοι, περιάγοντες γῆν καὶ θάλασσαν ἵνα προσηλυτίσωσιν, ὅταν τοῦτο γένηται ποιούσιν αὐτοὺς υἱοὺς γεέννης διπλοτέρους αὐτῶν.

Οὐχ οὕτως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τοῦ «Βησσαρίωνος». Τούτῳ, ἐν τῇ ἔδρᾳ τῶν παπῶν τὸ φῶς ἰδόντι καὶ ἀνεπισήμῳ μὲν κατὰ τύπους, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ἐπισήμῳ, ἅτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει πάπα Λέοντος τοῦ ΙΓ' ἰδρυθέντι καὶ δι' ἐτνησίου ἐπιδόματος δεκαοκτακισχιλίων φράγκων ἐκ τοῦ παπικοῦ ταμείου εἰς τὸ εἶναι συντηρουμένῳ, ἐπεβάλλετο ἄκρα μὲν περίσκεψις καὶ ἐπιφυλακτικότητα, πολλὰ δὲ φυλακὰ τῷ στόματι αὐτοῦ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐπιμελὴς ἀποχὴ ἀπὸ παντὸς φλέγοντος ζητήματος ἀλλοτρίου τοῦ θρησκευτικοῦ κατ' αὐτὸν ἐδάφους. Ὅταν δὲ βλέπωμεν τὸν «Βησσαρίωνα», ἀντλοῦντα τὰς ἀνταποκρίσεις αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς θολερᾶς καὶ φθοροποιοῦς πηγῆς τῶν ἀνθρώπων τοῦ Croix καὶ συνεπῶς παρ' ἡμέραν ἐκτροχιαζόμενον καὶ ἀναμυγνύμενον εἰς ζητήματα ὅλως ξένα τῷ προορισμῷ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ματαίᾳ ἐλπίδι καρπώσεως ὠφελιμάτων ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς *divide et impera* (διαίρει καὶ βασιλεύει) ἐκπλαγέντες ὑπομνήσκομεν αὐτῷ τὰ δέοντα. Τὴν ἐκπληξιν δ' ἡμῶν ταύτην ἐπὶ τοῖς οὕτω γραφομένοις συνεμερίσθησαν καὶ αὐτοὶ οἱ ἐν Ἀνατολῇ καθολικοὶ, ὡς δῆλον ποιεῖ ἐπιστολὴ τοῦ γραμματέως τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν δὸν Ἰωάννου Μέμου ἐν τῷ φύλλῳ τῶν «Πατρίων» τῆς 6 μαρτίου 1904, ἐνθα ὁ ρηθεὶς καθολικὸς κληρικὸς γράφει: «Ἐντύπωσιν ἀληθῶς ἀλγεινὴν μοι ἐνεποίησε τὸ ἐν τῷ «Βησσαρίωνι» τῆς Ρώμης φιλοξενηθὲν δημοσίευμα, περὶ οὗ διελάβετε ἐν τῷ κυρίῳ ἄρθρῳ τοῦ προηγουμένου φύλλου τῶν «Πατρίων» καὶ ἡ ἐντύπωσις αὕτη μετεβλήθη εἰς κατάπληξιν ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι τὸ ἐν λόγῳ δημοσίευμα ἀντίκειται ἄρδην πρὸς τὸ ἐγνωσμένον φρόνημα καὶ τὰς πεποιθήσεις τοῦ φιλοξενήσαντος αὐτὸ σεβ. κ. Μαρίνη, ἀνδρὸς ἀείποτε διακριθέντος διὰ τὰ φιλελληνικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα». Εἰς ποῖον αἶσθημα δ' ἤθελε μεταβληθῇ ἡ κατάπληξις τοῦ πανοσιολογ. δὸν Ἰωάννου Μέμου, εἰ-

περ ἐμάνθανεν ὅτι τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο ἦν οὐχὶ φιλοξενηθὲν, ἀλλ' ἀπέρρεεν ἐξ αὐτῆς τῆς συντάξεως τοῦ «Βησσαρίωνος», καθὼ προῖον τοῦ καλάμου τοῦ ἐντεῦθεν ἀνταποκριτοῦ αὐτοῦ;

Ἀλλὰ τί ἐτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων, ὑπαρχούσης προχείρου τῆς ὑπερτάτης ἀποφάσεως αὐτοῦ τοῦ νῦν ἀγιωτάτου ποντίφηκος τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Πίου τοῦ Ι', ὃς κατανοήσας τὸ ἀλυσιτελὲς καὶ πάντῃ ἄστοχον τῆς πολιτείας τοῦ «Βησσαρίωνος» κατεδίκασεν αὐτὸν, δι' ἀποκοπῆς τοῦ ἐτνησίου ἐπιδόματος αὐτοῦ, εἰς τὸν ἐξ ἀτροφίας θάνατον. *Roma locuta est, causa finita est.* (ἡ Ρώμη ἀπεφώνησε, τὸ ζήτημα ἐλήξε). *Utinam finiatur et error,* (εἴθε νὰ λήξη καὶ ἡ πλάνη) ἡ περὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἑκκλησίας καὶ οὕτω, διὰ ριζικῆς μεταβολῆς τῶν περὶ αὐτῆς ἰδεῶν καὶ ἐνεργειῶν τῶν ὁμοδόξων τοῦ «Βησσαρίωνος» ἐλεύσεται ποθ' ἡμᾶρ, καθ' ὃ ὁ Παντοδύναμος ἐπιτελέσει τὴν ἐν τῇ προμετωπίδι τοῦ περιοδικοῦ τούτου ρῆσιν τοῦ τραπεζουντίου καρδινάλιου «τοῦ ἐνώσαι τὰ μακρὰ καὶ πρὸ πολλοῦ διεστῶτα δύο γένη κάλλιστα».

Οἱ ἀγγελιοφόροι, οἱ τοῖς συμφέρουσι τῶν ἐπιχωρίων ἐφημερίδων ὑπηρετοῦντες, φρονοῦσιν ἴσως ὅτι καλὸν ἐστὶν ἔργον τὸ θηρεύειν ὅθενδήποτε πᾶσαν ἀγγελίαν καὶ μεταδίδειν αὐτὴν τοῖς κληροδόχοις ἀπὸ τοῦ χώρου τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἰδίως εἰδήσεων τῆς ἐφημερίδος, ἧς εἰς τὰ συμφέροντα ἀφωσίωσαν ἐκυτοῦς. Ὁ ζῆλος ὁ κατὰ τῶν αὐτῶν ἄριστος, καὶ φέρτατος ὁ σκοπὸς, ὁ κατὰ τοῦ κατὰ τῶν αὐτῶν τῆς ἐξυπηρετήσεως συμφερόντων ἰδίων ἢ κοινῶν. Καὶ τὴν τοιαύτην τέχνην οὐδεὶς ἔχει δίκαιον νὰ ἐλέγξῃ γινομένην ἐντὸς τοῦ κύκλου τοῦ σπουδαίου καὶ ἐν χρόνῳ κατὰλλήλῳ καὶ προποῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν εὐλαβεῖται. Ἀλλὰ ταῦτα ἐπιβάλλονται προκειμένου λόγου περὶ εἰδήσεων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ αὐτὰ ὧσιν ἐπουσιώδεις, περιβαλλόμεναι, κατὰ περίστασιν, ὑπ' αὐτῶν, ἐπὶ ὅτε, σοβαρὰν τινα χροιά. Ἠγγέλθη πρότερον καὶ ἐγγράφη πού ὅτι μοναχοὶ τινες ἀγικανῶνται, δύο τὸν ἀριθμὸν, οὐχὶ βεβαίως ἀνώνυμοι, μέλλοντες ἵνα μεταβῶσιν εἰς τὰς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει αἰωνοβίους αὐτῶν μονὰς «ἀπεχαιρέτισαν τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμένικόν πατριάρχην καὶ τοὺς σεβ. ἀρχιερεῖς», προστιθεμένης ἅμᾳ καὶ τῆς ὥρας τῆς ἐπισκέψεως «περὶ μεσημβρίαν». Τὸ πρῶτον ἐστὶν ἀνυπόστατον· τὸ δὲ δεύτερον παρέλκει λίαν, καὶ γίνεται παρὰ πολὺ διὰ τε τὸ ἀνάστημα αὐτῶν καὶ τὴν προέλευσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐν μέλλοντι πολιτεῖαν αὐτῶν.

ΣΤΙΧΑΡΙΟΝ*

4. Συμβολικὴ σημασία τοῦ στιχαρίου.

Ἡ συμβολικὴ σημασία τοῦ στιχαρίου εἶνε ποικίλη. Κατὰ Σωφρόνιον τὸν Ἱεροσολύμων¹ 1) «στιχάριον λέγεται, διότι ἐστηκεν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ» 2) «ἐστὶ τύπος τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ ὡς λευκὸν, καθὼς καὶ ἡ ἀνθρωπίνη σὰρξ», 3) «δεικνύει τὴν μεταμόρφωσιν» 4) «ὅτι ἄγγελος ἐφάνη ταῖς γυναῖξιν λευκὸς δεικνύων διὰ τῆς λευκότητος τὴν ἑλλαμψιν τῆς ἀναστάσεως» 5) «τὸ στιχάριον λευχεῖται ὡς ἄγγελοι» 6) τὸ πορφυροῦν στιχάριον εἰκονίζει τὸ σταυρικὸν πάθος τοῦ Κυρίου. Κατὰ Γερμανὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως² 1) «τὸ στιχάριον λευκὸν ὃν τῆς θεότητος τὴν αἴγλην ἐμφαίνει» καὶ 2) «τοῦ ἱερέως τὴν λαμπρὰν πολιτείαν», πορφυροῦν δὲ 3) τὸ σταυρικὸν πάθος τοῦ Κυρίου, 4) «πάλιν δὲ ὅτι κοκκίνην γλαυῦδα ἐφόρεσεν ἐν τῷ πάθει ὁ Χριστὸς ἐμφαίνουσιν οἱ ἀρχιερεῖς τοῦ ἀρχιερέως εἶσιν ὑπασπισταί». Κατὰ Συμεῶν τὸν Θεσσαλονίκης³ τοῦτο δηλοῖ 1) «τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ», 2) «τὸ καθαρὸν τοῦ Θεοῦ», 3) «ὡς ἐνδυμα ἀφθαρσίας φωτεινὸν καὶ ἀγιωσύνης τὸ καθαρὸν καὶ φωτιστικὸν Ἰησοῦ», 4) «ὅτι καθαρὰν τὴν φύσιν ἡμῶν ἔκτισεν (ὁ Θεός)», 5) «ὅτι καθαρὰν τὴν φύσιν ἡμῶν προσείληφεν (ὁ Θεός)», 6) «τὸ καθαρὸν τῆς χάριτος καὶ φωτεινόν»⁴, 7) «τὸ τῶν ἀγγέλων ἀγνόν», 8) «(τὸ τῶν ἀγγέλων) λαμπρόν» 9) «τὸ καθαρὸν καὶ ἀμόλυντον τῆς ἱερατικῆς τάξεως», 10) «τὴν ἑλλαμψιν, ἣν διακονεῖ ὁ ἱερεὺς τοῖς πιστοῖς διὰ τε τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν λοιπῶν» καὶ 11) τὸ πορφυροῦν στιχάριον τὸ σταυρικὸν πάθος τοῦ Κυρίου.

Αἱ ποικίλαι καὶ μεμονωμέναι αὗται ἐρμηνεῖαι τοῦ στιχαρίου δύνανται ἴσως νὰ παρασταθῶσιν διὰ τῆς ἐξῆς συναφοῦς συμβολικῆς σημασίας. Τὸ στιχάριον ἐν τῇ ἀπαστραπτούσῃ λευκότητι αὐτοῦ ἀποτελεῖ εἰκόνα τῆς ἀφάρτου καθαρότητος καὶ ἀγιότητος τῆς φύσεως τοῦ τριαδικοῦ Θεοῦ⁵, τῆς ἀντανακλωμένης ἐν τῇ ὑπερκοσμίῳ αἴγλῃ, τῇ περιβαλλούσῃ αὐτὸν⁶, τῇ αἴγλῃ ἐκείνῃ, ἣτις περιέ-

λαμψε τὸν Κύριον κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ. Τοιοῦτος ὢν ὁ τριαδικὸς Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον καθαρὸν, πεσόντα δὲ ἀνεγέννησε διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰ. Χριστοῦ προσλήψεως τῆς καθαρᾶς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ πάθους αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ κοσμοσωτήριον τοῦτο ἔργον τοῦ Χριστοῦ, ὅτι (ἐργῷ) ὑπῆρέτησαν καὶ ὑπηρετοῦσιν ἄγγελοι, τὰ λειτουργικὰ τοῦ Θεοῦ πνεύματα, περικείμενα καὶ ταῦτα διὰ τὴν ἀγιότητα καὶ καθαρότητα ὑπερκόσμιόν τινα αἴγλην⁷, ἐξακολουθεῖ ἡ Ἑκκλησία, τὸ οἰκητήριον τοῦτο τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, ὄντων κατὰ ταῦτα ἐπιγείων ἀγγέλων⁸, καθαρῶν καὶ ἀμόλυντων, φωτιζόντων διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ φωτός καὶ ἀγιαζόντων διὰ τῶν μυστηρίων⁹, ἐπιδεικνύντων δὲ πολιτείαν λαμπράν, σύμφωνον πρὸς τὴν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ, ὃ ὑπηρετοῦσι καὶ πρὸς τὴν ἀγιότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔργου, ὃ διακονοῦσι.

Τῶν καταλεχθεισῶν ποικίλων ἐρμηνειῶν τοῦ στιχαρίου, ὧν τὰνωτέρω ἀποτελοῦσιν, κατὰ τὰ ρηθέντα, ἀπόπειραν ὑπαγωγῆς αὐτῶν ὑπὸ συναφῇ τινα καὶ ἐνιαίαν συμβολικὴν σημασίαν, διακρίνεται διὰ τὸ βραχὺ καὶ πρόσφορον αὐτῆς ἡ τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ, καὶ ἦν τὸ στιχάριον, λευκὸν ὄν¹⁰ (ὅπερ καὶ τὸ σύνηδες), ὡς τὸ πρῶτον καὶ κύριον τοῦ λειτουργοῦ ἐνδυμα, ἀντιπροσωπεῖον κατὰ ταῦτα τὸ ἄξιωμα καὶ τὸ ἔργον τοῦ φοροῦντος αὐτὸ, δηλοῖ συμβολικῶς τὸ θεοσύστατον τῆς ἱερωσύνης καὶ τὸν ταύτῃ συνάδοντα ἀγνὸν βίον τῶν τὸ ἄξιωμα τοῦτο ἀναδεξαμένων· πορφυροῦν δὲ¹¹ (κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστήν) τὸ ἐκχυθὲν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ αἷμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῶν φορούντων αὐτὸ, ὅπως μέχρι αὐτοθυσίας ὑπηρετῶσι τῷ σωτηριῳδῇ αὐτοῦ ἔργῳ¹². Ἐφ' ὃ ἄξιον σημειώσεως τυγχάνει, ὅτι καὶ ἡ ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ, Παλαιᾷ τε καὶ Νέᾳ Διαθήκῃ, συνήθης συμβολικὴ σημασία τῆς λευκῆς ἀμφιέσεως εἶνε ἡ τῆς ἠθικῆς ἀγνότητος καὶ καθαρότητος τῶν περιβαλλομένων αὐτήν¹³, καὶ ἡ ὑπὸ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως ἄριστα ἀντιπροσωπευομένη σχετικὴ ἀντίληψις τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν τὴν αὐτὴν ἐκφράζει ιδέαν¹⁴, καὶ ἡ ἐν τῇ Δυτικῇ δὲ Ἑκκλησίᾳ ἐκ παλαιοῦ κρατούσα συμβολικὴ σημασία τοῦ στιχαρίου (alba) τὴν ἀγιότητα ταύτην καὶ

* συνέχ. ἀπὸ σελ. 65 - 73. Σημειώσεις ἴδε ἐν τέλει.

256. Καὶ κατωτέρω αὐτὸ δὲ ἀρχιερεὺς ἐνδύεται μὲν, ὡς εἰρήκαμεν, τὸ στιχάριον ὡς ἐνδύμα ἀφθαρτῆς φωτεινὸν καὶ ἀγιοσύνης τὸ καθαρόν καὶ φωτιστικόν Ἰησοῦ καὶ τὸ τῶν ἀγγέλων ἀγνόν καὶ λαμπρόν δηλοῦν, καὶ τὴν εὐχὴν φησὶν ἀπὸ τοῦ ψαλμοῦ, Ἀγαλλιᾶσθαι ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ 16' 257. Καὶ ἐπὶ κατωτέρω «Ἔστι δὲ ὃ ἐνδύεται (ὁ ἱερεὺς) στιχάριον, ἐπιτερχάριον, ζώνη, ἐπιμηνίκιον καὶ φαιλονιον. Λευκὰ δὲ ταῦτα διὰ τὸ καθαρόν τῆς χάριτος τε καὶ φωτεινόν· πολυλάκις δὲ καὶ πορρῦρεα κατὰ τὸν κερδόν τῶν νηστειῶν διὰ γε τὸ πενθεῖν ἡμᾶς ἀμαρτήσαντας· καὶ διὰ τὸν σφαγγέντα ὑπὲρ ἡμῶν, ἐν εἰς ὑπόμνησιν ἑλθόντες τοῦ πάθους αὐτοῦ αὐτὸν μιμησώμεθα, ὃ καὶ μέλλομεν ἐορτάζειν» 16' 261. Περὶ τοῦ θεοῦ ναοῦ «Τί δὲ οἱ τὸ στιχάριον; Ὁ δὲ στιχάριον τὴν φωτεινὴν τῶν ἀγγέλων περιβολήν· οὕτω γὰρ πολλὰκις φωτεινὴν ἐσθῆτα περιβεβλημένοι ὤφθησαν ἄγγελοι, ὡς καὶ ὁ ἐν τῷ μνήματι λευκὴν ἐσθῆτα ἐνδεδυμένος. Ἀλλὰ καὶ τὸ καθαρόν καὶ ἀμύλοντον εἰκονίζει τῆς ἱερατικῆς τάξεως, δι' ἣν καθαρότητα καὶ ταύτης ὁ ἱερεὺς ἀξιοῦται τῆς χάριτος καὶ ἐπὶ τὴν θείαν ἑλλάμψιν, ἣν διακονεῖ τοῖς πιστοῖς διὰ τε τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν λοιπῶν. Καὶ μαρτυρεῖ τοῦτο ἐν τῷ ἐνδύεσθαι λέγων: Ἀγαλλιᾶσθαι ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ ἐνέδυσε γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίου καὶ τὰ ἐξῆς. Migne, CLV, 712.» Τί δηλοῦσιν οἱ ποταμοὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ στιχαρίου; Τὸ τοῦ ἀρχιερέως δὲ στιχάριον ἀνωθεν κατιόντας τοὺς λεγομένους κέκνηται ποταμούς, τὸ διδασκαλικὸν τῆς ἐν αὐτῷ σημεινόντας χάριτος καὶ τὸ διάφορον ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῷ ἀνωθεν χαρισμάτων, δι' αὐτοῦ εἰς πάντας προχομένων. Καὶ ἐν τοῖς ἀγγέλοις γὰρ οὐ πᾶσιν ἡ αὐτὴ τάξις, ἀλλὰ καθεστὼς τῶν ὑποδεεστέρων εἰσι διδασκαλοὶ καὶ μεταδοτικοὶ φωτισμάτων. Ποταμοὶ δὲ λέγονται διὰ τὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Σωτῆρος φωνὴν λέγοντος, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ποταμοὶ ρεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ὕδατος ζῶντος 16' 712.

4. Ἡ σημασία αὐτῇ ἀναφέρεται εἰς πάντα τὰ ἱ. ἀμφοικ, τὰ συναποτελοῦντα τὴν λειτουργικὴν στολήν τοῦ ἱερέως.

5. Πρβλ. Δανιὴλ 7, «ἐθεώρουν ἕως οὗτο θρόνοι· ἐτέθησαν καὶ παλαιὸς ἡμερῶν ἐκθήτο καὶ τὸ ἐνδύμα αὐτοῦ ὡσεὶ χιὼν καὶ ἡ θρίξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον καθάρν». (Ματθ. 17, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ (τοῦ Ἰ. Χριστοῦ) κατὰ τὴν μετεμόρφωσιν) ἐγένοντο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. Μτθ. 3, «τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ κατεβάνον (ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν ἀναβάντα ἀπὸ τοῦ ὕδατος) ὡσεὶ περιστέρην» οὕσαν συνήθως λευκὴν καὶ τοιαύτην πάντως νοουμένην ἐνταῦθα.

6. Θεὸς τῆς δόξης «Πρ. 7, Ὑπάρχων (ὁ πρωτομάκρος Στέφανος) πλήρης Πνεύματος ἀγίου ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε δόξαν Θεοῦ» Πρξ. 755. Ρωμ. 3, 33 5, 8, 18. II Κορ. 3, 18. ὁ πατήρ τῆς δόξης Ἐφ. 1, 17. I Θεσσ. 2, 12. I Πέτρου 5, 10. — «Ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον (ὁ ἀπ. Παῦλος) κατὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῷ τοῦ Ἰ. Χριστοῦ) ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτός ἐκείνου» Πρξ. 22, 11. Ὅταν δὲ ἔλθῃ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ Μτθ 25, 31 «δικαγρηγορήσαντες (οἱ τρεῖς ἀπόστολοι οἱ μέγιστοι τῆς μετεμorfώσεως τοῦ Ἰησοῦ) εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ» Λουκ. 9, 29 «ὅτε θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμήν» Ιω. 17 25. «Ὁ ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς» Ἐφ. 1, 3. — τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεύμα· I Πέτρου 4 13. Ἐν τῷ μαρτυρίῳ Λογγίνου τοῦ ἐκκτοντάρχου ἀναγινώσκουμεν αὐτὸν (ὅτε ἡγγίεν ὁ μαρτυρικὸς θάνατος αὐτοῦ) ἱστορῶσα τὴν δόξαν τοῦ [μονογενοῦς] τοῦ Πατρὸς, νῦν τῆς ἀνεκφράστου ἀστραπῆς τοῦ θεωρήσαντος Πατρὸς [τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγ.] Πνεύματος.

7. «Ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ (τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἀποκαλύσαντος τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ἐν ᾧ εἶχε κατατεθῆ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου) ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἐνδύμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιὼν» Μκκ. 16 5 Λουκ. 24 4. Πρξ. 1 10. «Χερουβὶμ δόξης» Ἐφ. 9 5. Ἀνάλογος αἰγλή θὰ περιβόλη καὶ τοὺς δικαίους ἐν τῇ αἰωνίῳ ζωῇ· ὁ δὲ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ» Φιλ. 3 21. Κολ. 3 4. II Κορ. 4 17. I Πέτρου 5 10.

8. Συμμεῶν ὁ Θεσσαλονίκης μνημονεύων τῆς ρήσεως τοῦ προφ. Μαλακίου «χεῖλη ἱερέως φυλάσσεται γινώσκιν καὶ νόμον ἐκλήθησιν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος Κυρίου παντοκράτορος ἐστίν» (2, 7) παρρησιᾷ «Ὁ δὲ γε ἱερεὺς προηγουμένως μὲν παρὰ τῇ Γραφῇ ἄγγελος Κυρίου παντοκράτορος λέγεται καὶ ὡς τῶν θείων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ὡς τῶν θελημάτων τοῦ Θεοῦ πληρωτής. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰησοῦν εἰκονίζει τὴν γὰρ αὐτοῦ χειροτονία κέκτηται δύναμιν». Περὶ τοῦ θεοῦ ναοῦ, Migne, CLV, 708. Παρὰ τῷ αὐτῷ ἱ. συγγραφεὶ ἀναγινώσκουμεν «καὶ ἱερεῖς μὲν. . . τὰς περὶ Θεὸν πρώτας εἰκονίζουσι εἰς τὴν «Διάκονοι δὲ . . . τὴν μέσσην τῶν οὐρανίων χορείαν», ἀλλὰ κατωτέρω «Τοῦ δικόνου δὲ λειτουργικοῦ, ὡς ὑπηρετοῦ τὰς ἐπέχοντες, . . . ὁ δὲ τῆς ἐσχάτης ἀγγελικῆς ἐστὶ τάξις. 16' 708. 709.

9. Ἐν ἄλλοις «οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρετῶν Χριστοῦ καὶ οἰκονόμου μυστηρίων Θεοῦ» I. Κορ. 4 1.

10. Τὸ λευκὸν χρώμα ἐν τῇ περιβολῇ οὐ μόνον παρ'

Ἑβραίοις, — παρ' οἷς οἱ τε λείπεται καὶ ἱερεῖς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς προσφορᾶς τῆς ἐξίλαστικῆς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ θυσίας ἐφόρουν ἱεροπράκτοντες πάντα λευκὰ, — ἀλλὰ παρὰ τοῖς παλαιοῖς καθόλου, εἰ καὶ μὴ ὡς ἱερατικὴ στολή, διότι διάφορα πρὸς τοῦτο χρώματα ἦσαν ἐν χρήσει ἀναλόγως τῆς φύσεως τῶν μυθικῶν θεῶν, τῶν ἱερέων τοῦ Ἀρεως καὶ Διονύσου, ἐπὶ παραδείγματος φορούντων ἐρυθρά, — ἐθεωροῦντο ὡς τὸ μόνον πρόσφορον ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ ταῖς θρησκευτικαῖς καθόλου τελεταῖς. Οὕτω παρὰ Πλάτωνι, περὶ Νόμων, XII, 956 ἀναγινώσκουμεν «χρώματα δὲ λευκὰ πρόποντ' ἂν εἴη θεοὶ καὶ ἄλλοι καὶ ἐν ὕψι, βέλματα δὲ μὴ προσφέρειν, ἀλλ' ἢ πρὸς τὰ πολέμου χρώματα» καὶ 947. Πλουτ. IIΘ. II. Ρωμ. 26. «Τὸ σῶμα τοῦ τεθνηκότος ἀμεινύνουσι λευκοῖς εἰεὶ μὴ δύναται τὴν ψυχὴν· βούλονται δὲ ἐκείνην λαμπρὰν καὶ καθάραν προέμειναι, ὡς ἀφαιμένην ἥδη καὶ διηγωνισμένην μέγαν ἀγῶνα καὶ ποικίλον». Ἀρτεμιδώρου Ὀνειροκριτικῆς, II, 3. «Λευκὰ δὲ ἱμάτια (τὰ βλέπει τις ἐν οὐρανό, ὅτι φορεῖ) τοῖς ἱερεῦσι μόνους συμφέρειν, διότι κατὰ τὰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς τελετάς, ἀφ' ὧν οὗτοι ἐπορίζοντο κέρδη οἱ τοῦτων μετέχοντες ἐφόρουν λευκὰ. Orat. Sat. II, 61. Ovid. Trist. E. III, XII. E. V. el. 5. Persius, Sat. III. κλπ. Πρβλ. Mariott, Vestiarium, Appendix, A σ. 175 καὶ ἑ.

11. Περὶ τοῦ ἐρυθροῦ ὡς συμβόλου τοῦ πολέμου παρὰ τοῖς παλαιοῖς παραβλέπε ἐν ἄλλοις τὸ ἀμείως ἀνωτέρω παρρησιᾷ μὲν χωρίον ἐκ τῶν Νόμων τοῦ Πλάτωνος. Ἀξίον δὲ σημειώσεως ἐπίσης ἐνταῦθα ὅτι τὸ πορφυροῦν χρώμα ἀπαντᾷ ἐνίοτε παρὰ τοῖς παλαιοῖς συναπτόμενον πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ θανάτου. Ἀρτεμιδώρου, Ὀνειροκρ. II, 3 «Νοσοῦντα δὲ (πορφυρὰ ἐσθῆς ἐν οὐρανό) ἀναίρειν».

12. Πρβλ. Ιω. 10, 41 «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων» II. Τιμ. 2, 3 κ. ἑ. «αὐτὸν κακοπέθησαν ὡς καλὸς στρατιώτης τοῦ [Χριστοῦ]. κλπ.

13. Δεῦτε καὶ διηλεγθόμεν λέγει Κύριος· καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινίκων, ὡς χιὼν λευκανῶν· ἐὰν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶν» Πσ. 1, 48. Πρβλ. καὶ Δαν. 12, 10. Ἐχει ὀλίγα ὀνόματα καὶ ἐν Σάββειν, ὃ οὐκ ἐμύλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς «Ἀποκ. 3, 4, 5». Καὶ ἀπεκρίθη εἰς τὸν πρεσβυτέρων λέγων μοι, οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς, τίνες εἰσὶ καὶ πόθεν ἦλθον; Καὶ εἶρηκα αὐτῷ· Κύριε, σὺ οἶδας· καὶ εἰπέ μοι, οὗτοι εἰσὶ οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλευκάναν

τὰς στολὰς αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου» Ἀποκ. 7 13, 14.

14. «Παρηκτιτέον δὲ τῆς ἐσθῆτος καὶ τὰς βαφάς· αὐταὶ γὰρ πόρρω καὶ τῆς χρεῖας καὶ τῆς ἀληθείας» Πικιδάγ. βιβλ. II, Migne, VIII, 525). Τοὺς δὲ λευκοὺς (τοὺς καθαρὸς δὴλον ὅτι) καὶ οὐ νόθους ἐνδον λευκαῖς καὶ ἀπεριέργοις ἀμυδιώτατον ἐσθῆσει χρῆσθαι. Σκρῶς γοῦν καὶ καθαρῶς Δανιὴλ ὁ προφήτης, «Ἐτέθησαν, φησὶ, θρόνοι καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῶν ὡσεὶ παλαιὸς ἡμερῶν καὶ τὸ ἐνδύμα αὐτοῦ ὡσεὶ χιὼν» λευκόν. Τοιαύτη χρώμενον στολὴ τὸν Κύριον ἐν ὁράματι θεωρεῖν καὶ ἡ Ἀποκάλυψις φησιν «Εἶδον τὰς ψυχὰς τῶν μεμαρτυρηκότων ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐδόθη ἐκάστῳ στολὴ λευκή». 16'.

15. Οὕτω κατὰ τὸν Ραββὸν Μαύρον († 856) «ἡ λευκότης τοῦ στιχαρίου εἰκονίζει τὴν σωφροσύνην καὶ ἀγνότητά, ἡ δὲ μέχρι τῶν σφυρῶν προέκτασις αὐτοῦ ἀναμνηστικὴ τὸν ἱερέα, ὅτι οὗτος ὀφείλει νὰ πράττῃ ἔργα ἀγαθὰ μέχρι τέλους τοῦ βίου» (Braun σ. 18 ἐνέθη παρρησιᾷ καὶ ἡ ὀλίγη διεξοδικὴ ἐρμηνεία τοῦ Ἀμαλαρίου κατ' οὐσίαν ἡ αὐτὴ τῇ τοῦ Ραββανὸς Μαύρου). Κατὰ δὲ τὸν Γουλιέλμον Δουράνδον († 1332), τὸν μετ' ἐπιμελείας συναγαγόντα πᾶσας τὰς πρὸ αὐτοῦ ἐρμηνείας «τὸ στιχάριον κατασκευάζεται ἐκ λινῶν, ὅπως δηλωθῇ ὅτι ἡ τῆς ψυχῆς καθαρότης εἶνε κερπὸς συντόνου σπουδῆς, ὑποστηρικτὸμένης ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἰσχυρᾶς ἀπονεμώσεως τῆς σκρῆς, καὶ προθύμου ἐπιτελέσεως ἔργων ἀγαθῶν. Διότι τὸ λινὸν ὑφασμα δὲν ἔχει φύσει τὸ λαμπρὸν αὐτοῦ λευκὸν χρώμα, ἀλλὰ προσκτάται αὐτὸ διὰ τῆς ἐπεξεργασίας. . . Ἀλλὰ τὸ στιχάριον, κατὰ τὸν Δουράνδον, ὅπερ ἀξιοσημείωτον ἐν σχέσει πρὸς τὰς παρατεθείσας ἐμπολιτευομένης παρ' ἡμῖν συμβολικὰς ἐρμηνείας αὐτοῦ, δύναται ν' ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸν Χριστόν, ὅτι διὰ τὴν λευκότητά καὶ τὸ ἀκηλίδωτον αὐτοῦ δηλοῖ τὸ ἀναμάρτητον τοῦ Κυρίου· ἀναμνηστικὴ δὲ καὶ τὴν ἀπαστράπτουσαν λευκότητα τῶν ἱματίων αὐτοῦ κατὰ τὴν μετεμóρφωσιν, ὡς καὶ τὴν λαμπρὴν ἐσθῆτα, ἣν πρὸς ἐμπαιγμὸν ἐνέδυσεν αὐτὸν ὁ Ἡρώδης». (Braun σ. 39).

16. «Καὶ ὤρθησαν τὸ πρωὶ, καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἐπὶ τὰ ὕδατα· καὶ εἶδε Μωῆσιν ἐξεναντίας τὰ ὕδατα πυρρὰ ὡσεὶ αἶμα. Δ' Βασιλ. 4 22.

17. «Καὶ προστάζει ὁ ἱερεὺς, καὶ λήφονται τῷ κεκαθαρμένῳ δύο ὀνήθια ζῶντα καθάρὰ καὶ ἔϋλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον». Λευϊτ. 14 4 Πρβλ. καὶ Ἐφ. 9 19.

18. «Καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρὸς· καὶ τῷ καθήμενῳ ἐπ' αὐτῷ ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἀπὸ

τῆς γῆς, καὶ ἵνα ἄλλοι οὖς σφάζωσι καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχιον μεγάλη· Ἀποκ. 6 4.

19. Πρβλ. τὰ περὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ σιγχαρίου καὶ τὴν αὐτοῦ σημείων 16. Ἐπίσης δὲ καὶ τὰς ἀνωτέρω τρεῖς πρώτας σημειώσεις.

20. «Ἐκείτω δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμπέρον· ὃ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως κλπ. I Κορ. 12 7 κ. ἐ. Πρβλ. καὶ στίχον 28 κ. ἐ.

21. De corona militis κεφ. 13.

22. Διὰ τοῦ δικαίου ὁ ἀρχιερεὺς.

23. Ἐν 59 17 ἀναγινώσκουμεν ἐπίσης περὶ τοῦ Πατρὸς «ἐνεδύσατο δικαιοσύνην ὡς θώρακα, καὶ περιέθετο περιεσφαλαῖαν σωτηρίαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ περιέβαλετο ἱμάτιον ἐκδικήσεως, καὶ τὸ περιβόλαιον ζήλου» Πρβλ. Ἑρεσ. 6 16 «ἀνακαθόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως κλπ».

24. Χαράν καὶ χαλλίκιον ἐκφράζει ἡ λευκὴ ἀμύρισις ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ ἀγ. Γραφῇ· «Ἐν παντὶ κικρῶ ἐστωσαν ἱμάτια σου λευκά, καὶ ἔλκιν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου μὴ ὑστερησάτω» Ἐκκλ. 9 8. Οὕτω δὲ καὶ παρὰ τοῖς παλαιῇς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μέλαν δηλοῦν καὶ παρ' αὐτοῖς τὸ πένθος. Κατ' ἐξήγησιν δ' ὅμως καὶ νῦν καὶ παρ' αὐτοῖς ἐγένετο χρῆσις καὶ τοῦ λευκοῦ εἰς ἐνδείξιν πένθους.

25. Ἢ ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ ἤδη ἀπὸ τῶν μέσων αἰώνων ἀπαγγελλομένη εὐχὴ κατὰ τὴν περιβολὴν τοῦ σιγχαρίου (alba) ἐμβλέπει ἐν αὐτῷ εἰκόνα ἀγνότητος καὶ καθαρότητος. Ἐν ἄλλαις ἐν τῇ Δύσει ἐν χρήσει κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας εὐχὰς τὸ σιγχαρίον (alba) χαρακτηρίζεται ὡς χιτὼν σωτηρίου καὶ θώραξ ἰσχύος, ὡς ἐνδυμα ἀγίας χάριτος, δικαιοσύνης. Πρβλ. Braun, Priest, gen. d. Abndl. σ. 40.

26. Tofillin. Τούτᾳ εἰσι τὰ φυλακτήρια, περὶ ὧν ὡς πλατυνομένων ὑπὸ τῶν Φαρισαίων λόγον ποιεῖται καὶ ὁ Κύριος (Μτθ. 235). Ἢ χρῆσις αὐτῶν ὁρεῖται εἰς τὴν κατὰ γράμμα ἐκδοχὴν τῶν Δευτερ. 6 8, 11 18 ἀρχεται μετὰ τὴν βαβυλωνίαν αἰχμαλωσίαν. Ἦσαν δὲ δύο δεξιὰ καὶ αὐτὰ, ἐν οἷς ἐφυλάσσοντο ρῆσεις τινὲς τῆς ἀγ. Γραφῆς γεγραμμέναι ἐπὶ μεμβράνης. Κατὰ τὸν κικρὸν τῆς προσευχῆς περιέδεον οἱ ἄνδρες τὸ ἐν τούτων ἐπὶ τοῦ μεσορρίου, τὸ δὲ ἕτερον ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος παρὰ τὴν χώραν τῆς καρδίας. Schegg, Biblische Archaeologie σ. 471 κ. ἐ. Ἢ χρῆσις τῶν φυλακτηρίων τούτων ἐξακολουθεῖ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις μέχρι σήμερον ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ Talith, οὗ διακρίνεται δύο εἶδη, μείζον καὶ ἑλάσσον. Τὸ ἑλάσσον, εἶδος μικροῦ ἐπαυφορίου, φορεῖται διακριτῶς

κάτωθεν τῶν συνήθων ἐνδυμάτων. Τὸ μείζον, εἶδος καλύμματος, καλύπτει τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους κατὰ τὴν πρωϊνὴν προσευχὴν. Τὸ Talith εἰσῆχθη εἰς χρῆσιν, ὅπως ἀντὶ τῶν ἱματίων προσάρπτονται αὐτῷ τὰ κράσπεδα (Μτθ. 235), εἴτε τὸ ὑκκίνθινον κλωσμα (κροσσοὶ κυανοῦ χρώματος), περὶ οὗ ἀναγινώσκουμεν ἐν τῇ ἀγ. Γραφῇ «Ἀλλήσον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. . . ποιησάτωσαν ἐκυτοῖς κράσπεδα ἐπὶ τὰ πετεργία τῶν ἱματίων αὐτῶν. . . καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων κλωσμα ὑκκίνθινον. . . καὶ ὤψεσθε αὐτὰ καὶ μνησθήσεσθε πτωχῶν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου καὶ ποιήσετε αὐτάς» Ἀριθμ. 15 38 Πρβλ. Robinson, The Evangests and Mischna σ. 123 κ. ἐ.

II. Κομνηνός

Καθηγητὴς τῆς ἐν Σάλλῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΑ,

τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Πατριαρχικῆς σχολῆς καὶ τῆς ἱδρύσεως τῆς σχολῆς ταύτης.

(Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ περὶ τῆς Πατριαρχικῆς σχολῆς ἀνεκδότου πονήματος).

Ἡ Πατριαρχικὴ σχολὴ εἶνε τῶν ἐπιφανεστάτων ἑλληνίδων σχολῶν, αἵτινες ἤκμασαν μετὰ τὴν ἄλωσιν· ἱδρυθεῖσα ἀρχομένης τῆς δεκάτης οἰκονομίας ἐκατονταετηρίδος παρέτεινε τὸν βίον μέχρι σχεδὸν τῶν μέσων τῆς παρελθούσης, ἤκμασε δὲ μάλιστα ἀπὸ τῆς πρώτης δεκάδος μέχρι τῆς τετάρτης καὶ κατὰ τὰς τρεῖς τελευταίας δεκάδας τῆς ἡ' ἐκατονταετηρίδος, ἐπὶ τῶν περιπύστων σχολαρχῶν Μακαρίου τοῦ Καλογερά, Γερασίμου τοῦ Βυζαντίου καὶ Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως. Περὶ τῆς σχολῆς ταύτης οὐδεμία πραγματεία ἐγγράφη παρ' ἡμῶν μέχρι τοῦδε· βραχείας μόνον εἰδήσεις περιέλαβεν ὁ Μ. Παριανὴς ἐν τῷ αὐτοῦ **Σχεδιάσματι** περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἑλληνικῶν σχολῶν, σποράδην δὲ καὶ οἶον ἐν παρόδῳ ἐγραψέ τινα περὶ τῶν διδασκάλων αὐτῆς ὁ Ἰω. Σακελλίων. Καὶ οἱ παλαιότεροι δὲ, οἱ γράψαντες περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐπιφανῶν τοῦ γένους ἀνδρῶν, ὁ Δημ. Προκοπίου, ὁ Κ. Δαπόντες, ὁ

1. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ προλόγου.

Σέργ. Μακρίτης, ὁ Γ. Ζαβίρας καὶ ὁ Αθ. Κομνηνός Ὑψηλάντης ἐλαχίστας περὶ τῆς σχολῆς καὶ τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν αὐτῆς εἰδήσεις μετέδωκαν ἡμῖν· ὀλίγα δὲ τινα περὶ τῶν πρώτων τῆς σχολῆς διδασκάλων ἐγγράψαν ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Τυρναβίτου, Ἐφραίμ τοῦ Ἱεροσολύμων² Ἰακώβου τοῦ Ἀναστασίου³ καὶ Ἀρσενίου⁴. Τὰ ὑπὸ τοῦ Τυρναβίτου περὶ Μακαρίου γεγραμμένα ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Σάθα ἐν τῇ αὐτοῦ **Μεσαιωνικῇ βιβλιοθήκῃ**⁵ ὡς **βίος τοῦ Μακαρίου**· ἀλλὰ ταῦτα εἶνε ἐγκώμιον μᾶλλον τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀνδρός, ἐν ᾧ ἐκτίθεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ αἱ ὑποθήκαι, ἃς ὁ διδασκαλὸς παρεκβατικῶς ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, βραχυτάτας δ' εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ περιέχουσιν, οὐδὲ **βίος** δ' ἐπιγράφονται ἐν τῷ χειρογράφῳ, ἀλλὰ «διήγησις πάνυ συνοπτικὴ περὶ τοῦ αἰοδίου διδασκάλου κυρίου Μακαρίου, τοῦ ἐκ νήσου Πάτμου»⁶. Ἐλάχιστα δὲ μανθάνομεν καὶ ἐξ ὧν Νεόφυτος ὁ Βάμβας ὁ ἐπὶ Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως μαθητεύσας ἐν τῇ σχολῇ ἐγραψεν⁷.

Ἐκ τῶν ἑξῶν ἐγραψε περὶ τῆς σχολῆς καὶ τῶν διδασκάλων αὐτῆς, Μακαρίου, Γερασίμου

2. Ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σάλλης καὶ τῶν ρητορικῶν κανόνων τοῦ Μακαρίου, ἐν τῷ τῆς Γραμματικῆς τοῦ Γερασίμου καὶ ἐν τῷ τῆς Περιγραφῆς τῆς ἐν Κύπρῳ Μονῆς τοῦ Κύκκου.

3. Ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Πάτμῳ Μονῆς τοῦ Θεολόγου.

4. Ἐν τῇ πρὸς Νεόφυτον τὸν πρῶτον Ἀρχιεπιστολῇ, τῇ ἐκδόσει ὑπὸ Μ. Γεδεών ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἐταιρείας τῶν μεσαιων. ἐρευνῶν (σελ. 66-67).

5. Τόμ. Γ'. σελ. 504-514.

6. Ἰδ. Α. Π. Κεραμέως Ἱεροσολυμ. βιβλιοθ. σελ. 421. Οὕτω δ' ἔχει καὶ παρὰ Σάθα ἡ ἐπιγραφή· ἀλλ' οὕτως παραχρῆς, φαίνεται, ὅτι ὡς ἐν τῷ προμύμῳ λέγει ὁ συγγραφεὺς ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς Οὐγγροβλαχίας Ἰωάννης Κωνσταντίνου Νικολάου Μαυροκορδῆτος ἐκέλευσε αὐτὸν (ἐν Βουκουρεστίῳ) σχολαρχοῦν τὴν τοῦ σφωτάτου καὶ αἰοδίου διδασκάλου αὐτοῦ Μακαρίου βίον ὑποτυπώσασθαι ἐπὶ τῇ ταῦτα βίον τοῦ Μακαρίου.

7. Ὁρα Ἐπίστα τὸμ. Γ'. ἐτ. στ'. σελ. 545. Πρόσθετος τοῦτο· ὅτι καὶ ὁ Κόμης ἐγραψέ τινα περὶ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς ὡς **γαζιῶν** (Ἱστορ. ἀνθρ. πρᾶξεων ΙΒ'. 555, καὶ ἐν τῷ προλ. τῆς γραμ. σελ. ιβ') καὶ ὁ Σοφ. Οἰκονόμος περὶ Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως ὀλίγα (ἐν βίῳ Γρηγορίου Εἰρηνοπόλεως σελ. 16-17 σημ. α') καὶ περὶ τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς προχειρίζομενον εἰς ἀρχιερεῖς καὶ πατριάρχας (Ἀπαρθ. τῶν ἀπὸ τοῦ 1487-1825 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πατριαρχευσάντων ἐν Πανδώρα ΙΔ'. 596)

καὶ Βασιλείου ὁ ῥώσος περιηγητῆς καὶ πεζογράφος Βασιλείος Barskij, ὅστις ἦν μαθητῆς ἐν αὐτῇ ἀπὸ τοῦ 1737 μέχρι τοῦ 1742. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ὅπερ συνεκδίδεται τοῖς ἄλλοις τοῦ Barskij συγγράμμασιν ὑπὸ τῆς ἐν Πετροπόλει Παλαιστινείου ἑταιρείας⁸ εἶνε πολλοῦ λόγου ἀξία πηγὴ διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων τῆς σχολῆς δεκαετηρίδων, διότι ὁ Barskij ἐγραψεν ἐξ οἰκείας ἀντιλήψεως τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων καὶ μετ' ἀκριβείας, καὶ φιλαληθείας ὅσον ἡδυνήθημεν νὰ κρίνωμεν παραβαλόντες πολλὰ τῶν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ πρὸς τὰ ὑπ' ἄλλων γεγραμμένα καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὰς ἀνεκδότους πηγὰς.

Καὶ ὁ ἡμέτερος δὲ φίλος διαπρεπὴς λόγιος κ. Α. Δημητριάδης, καθηγητῆς τῆς ἐν Κιέβῳ θεολογικῆς ἀκαδημίας, ὅστις μετὰ ζήλου πολλοῦ ἀσχολεῖται περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν φιλολογίαν ἐν τῷ ἀξιολόγῳ αὐτοῦ περὶ Πάτμου συγγράμματι⁹ ἐπραγματεύσατο ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ περὶ τῆς σχολῆς ἀρυσάμενος τὰ πλεῖστα ἐκ τοῦ Barskij, καὶ τὰ παρὰ Σάθα δὲ καὶ Σακελλίῳ σὺν ὑπ' ὅσιν καὶ τινες ἄλλαι ἀλλαχού ἀπαντώσας περὶ τῆς σχολῆς καὶ τῶν διδασκάλων αὐτῆς εἰδήσεις¹⁰. Ἀλλ' ἡ πραγματεία αὕτη τοῦ κ. Δημητριάδου εἶνε λίαν ἐλλιπὴς, διότι δὲν προϋτίθετο ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ νὰ πραγματευθῇ μόνον περὶ τῆς σχολῆς, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἃ περὶ Πάτμου γράφει, ἐποιήσατο καὶ περὶ αὐτῆς λόγον· ὡς ξένος δὲ καὶ μὴ λίαν ἐντρίβης περὶ τὴν νεωτέραν ἡμῶν φιλολογίαν καὶ περὶ τὴν γλῶσσαν τῶν χρόνων ἐκείνων οὐχὶ ἀκριδῶς περὶ πολλῶν ἐγραψεν, ὡς ὑποδεικνύομεν ἐν οἰκείῳ τόπῳ, πρόσθετος δ' ὅτι δὲν εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὰς ἀνεκδότους πηγὰς¹¹. Περὶ τοιαῦτα ἔργα μόνον οἱ

8. Περιηγήσεις εἰς Ἀνατολὴν Βασιλείου Γρηγορίου Barskij, τόμ. 4. ἐν Πετροπόλει.

9. Patmoskie oteerki ἐν Κιέβῳ 1894.

10. Οἶον τὰς ὑπὸ Mielosich et Mueller ἐκδοθείσας ἐν Βιέννῃ πάτριαρχ. ἐπιστολὰς καὶ τὸ β' περὶ τῆς σχολῆς πατριαρχ. σιγχαρίου, τοῦ Α. Π. Κεραμέως καταλόγους τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Σμύρνῃ βιβλιοθ. τῶν τοῦ Σ. Αἰμῆρου Κατὰ τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθ. τοῦ Ἀγίου Ὁρους χειρογράφων.

11. Βραδύτερον μετὰ τὴν α' ἐκδοσιν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ τούτου εἶδε τὰς ἐν τῇ βιβλιοθ. τοῦ ἐν Κωνιπόλει μετοχίου τοῦ ἀγ. Παύλου ἀποκειμένας ἐπιστολὰς τῶν διδασκάλων Μακαρίου καὶ Γερασίμου, ὧν τέσσαρες ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ τῆς β' ἐκδόσεως παρρητήματι, αἵτινες ἀπόκεινται καὶ ἐν Πάτμῳ, δύο τοῦ Μακαρίου περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς σχολῆς καὶ περὶ

ἐκ τῶν ὁμογενῶν λογίων βεβαίως δύνανται ν' ἀσχοληθῶσιν εὐδοκίμως· οὐδὲν ἥττον εἶνε ἐπαίνων ἄξιος ὁ ἀνὴρ ὅτι ξένος αὐτὸς μετ' οὐ μικροῦ ζήλου, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἐπελάβετο θεμάτων, ἃ οἱ πλεῖστοι τῶν ἡμετέρων λογίων ἐν μοίρᾳ καρδίας τίθενται· χάριτας δ' ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν αὐτῷ, διότι δι' αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐγνωμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Barskiy περὶ τῆς σχολῆς γεγραμμένα¹² καὶ τὸ περὶ τῆς ἰδρύσεως τοῦ νεωτέρου τῆς σχολῆς οἰκοδομήματος πατριαρχικὸν σιγγιλλιδεσ γράμμα, ὅπερ ἐξέδωκεν ἐξ ἀπογράφου παρὰ τῷ μητροπολίτῃ Σμύρνης Βασιλείῳ ἀποκειμένου¹³.

Σπουδαιόταται πηγαὶ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς σχολῆς καὶ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τῶν διδασκάλων αὐτῆς εἶνε αἱ ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τῶν διδασκάλων Μακαρίου, Γερασίμου, Ἰακώβου τοῦ Ἀναστασίου καὶ Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως¹⁴, αἱ τοῦ Χίου λογίου Κων. Γορδάτου πρὸς τὸν Μακάριον καὶ τινες πρὸς Δανιὴλ τὸν Κεραμέα, ὧν δύο τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Ζ' καὶ μία Γαβριὴλ Ε'. τὰ περὶ τῆς σχολῆς πατριαρχικὰ σιγγίλλια καὶ αἱ πατριαρχικαὶ ἐπιστολαὶ, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἄλλα ἔγγραφα, σημειώματα καὶ ἐπιστολαὶ, τὰ λογιστικὰ βιβλία τῆς Ἐφορείας τῆς σχολῆς, τὰ συγγράμματα τῶν διδασκάλων Μακαρίου, Γερασίμου καὶ Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως καὶ τὰ θέματα τῶν μαθητῶν τῆς σχολῆς. Πάντα σχεδὸν ταῦτα ἀπόκεινται ἐν Πάτρῳ, τινὰ δ' αὐτῶν ἀπόκεινται ἐν ἀντιγράφῳ καὶ ἐν ταῖς βι-

βλιοθήκαις τοῦ ἐν Κων]πόλει μετοχίου τοῦ Ἀγίου Τάφου, τῆς Σμύρνης, τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ τοῦ Ἀθῶ. Τῶν σιγγιλλίων τὸ ἕτερον, τὸ ἐν τῇ πατριαρχικῇ βιβλιοθήκῃ ἀποκείμενον ἐξεδόθη ὑπὸ Miclosich et Mueller ἐν τοῖς Acta et diplomata Monasteriorum et Ecclesiarum orientis (τόμ. Γ')¹⁵, τῶν δὲ πατριαρχικῶν ἐπιστολῶν, τῶν ἐν ταύτῃ τῇ βιβλιοθήκῃ ἀποκειμένων τρεῖς μὲν ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῶν αὐτῶν¹⁶, ἑπτὰ δ' εἶνε ἀνέκδοτοι.

(ἔπεται συνέχεια)

M. ΜΑΛΑΝΔΡΑΚΗΣ

ΤΑ ΚΩΛΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

ΕΝ Τῇ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑ ΑΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΚΑΝΟΝΙΚΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ

Νομίζοντες τὴν παρούσαν μελέτην οὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντός τινος διὰ τινὰς ἰδίᾳ κύκλους τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τοῦ ζητήματος τοῦ περιορισμοῦ ἢ μὴ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου, δημοσιεύομεν αὐτὴν σταχυολογηθεῖσαν, κατὰ τὸ ἱστορικὸν ἰδίᾳ μέρος, ἐκ τῆς σοφωτάτης καὶ δι' ἡμᾶς πολυτίμου, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀμεταφράστου εἰσέτι, μονογραφίας τοῦ διασημοῦ ἐν τισὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου κλάδοις Zhismann «das Eherecht».

I'

Η ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑ.

Α'. Τὰ αἶτια ἐν γένει τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου.

Ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια ὡς κώλυμα γάμου. Αἱ νομοθεσίαι τῶν ἀρχαίων λαῶν περιέχουσιν ἐπὶ τῶν ὁρίων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἢ ἐξ αἵματος συγγένεια δύνανται νὰ γείνη κώλυμα, διαφόρους διατάξεις, οὐδὲ συμφωνοῦσιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἂν ἢ ἐξ αἵματος συγγένεια ἐν γένει εἶναι ἢ δὲν εἶναι κώλυμα. Ἐν τούτοις γάμοι εἰς τοὺς πλησιεστάτους βαθμοὺς ἐθεωρήθησαν ἐναντίον τοῦ φυσικοῦ νόμου «παρὰ τὸ κοινὸν ἔθος τῶν ἀνθρώπων» (Διοδ. Σικ.), καὶ ἀπαντῶσι μό-

Ἰακ. τοῦ Ἀναστασίου καὶ δύο τοῦ Γερασίμου περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Μακαρίου. Τὰς ἐπιστολάς ταύτας ἀποκαλεῖ πολυτίμους· πόσον τιμῶσιν οἱ ξένοι τὰ ἡμέτερα, ὧν ἡμεῖς καταφρονοῦμεν.

12. Τὸ ὅλον σύγγραμμα τοῦ Barskiy εἶδμεν βραδύτερον παρὰ τῷ ἀρχιμανδρίτῃ τῆς ἐν Ἀθήναις ρωσικῆς Ἐκκλησίας κ. Μιχαήλ.

13. Ἐν Πάτρῳ ἀτυχῶς δὲν σώζεται τὸ σιγγίλλιον τοῦτο.

14. Τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μακαρίου τινὲς ἐξεδόθησαν ὑπὸ Ἰω. Σακελλίωτος ἐν τῇ Προόδῳ Σμύρνης. (1874 ἀρ. 328 κ. ε) καὶ ὑπὸ Σοφ. Οἰκονόμου ἐν τοῖς «Σφζομένοις», Κ. Οἰκονόμου, μία δὲ ἐν τοῖς «μετὰ τὴν ἄλωσιν», Ἀθ. Κ. Ὑψηλάντου, ὅστις ἰδιόχειρον καὶ ἐνυπόγραφον οὖσαν διεφύλαττεν αὐτὴν χάριν εὐλαβείας, ὡς λέγει· ἢ πρὸς τὸν Ἀνανίαν Σμύρνης, ἢ ἐκδοθεῖσα ἐν τοῖς «Σφζομένοις», Οἰκονόμου ἐξεδόθη καὶ ὑπὸ Σ. Σολομωνίδου ἐν τῇ «περὶ τῶν δύο πρώτων τῆς Εὐαγ. σχολῆς διευθυντῶν, πρῆγματεῖς αὐτοῦ. Καὶ τῶν ἐπιστολῶν Δανιὴλ τοῦ Κεραμέως τινὲς ἐξεδόθησαν ὑπὸ Σακελλίωτος ἐν τῷ «Μέλητι», Σμύρνης (1873 φυλ. κζ'. καὶ κη').

15. Τοῦτο εἶνε Θεοδοσίου τοῦ Β' «περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς σχολῆς», φέρον χρονολ. κ' Ἰουνίου α' ψξθ'.

16. Ἡ τελευταία τούτων ἢ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Β' ἐξεδόθη καὶ ὑπὸ Σακελλίωτος ἐν Παρνασσῷ (τόμ. Γ' φυλ. 8.)

νον ὡς σπάνιαι ἐξαιρέσεις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν νομοθεσιῶν. Οὕτως οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Πέρσαι τοὺς συνήθεις παρ' αὐτοῖς γάμους μετὰ τῆς μητρὸς ὡς καὶ οἱ Αἰγύπτιοι μετὰ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν προσεπάθουν ἐκ λόγων θρησκευτικῶν μάλλον νὰ δικαιολογήσῃσι· «μητέρας γὰρ οἱ ἐν τέλει Περσῶν τὰς αὐτὰς ἄγονται καὶ τοὺς φύντας ἐκ τούτων εὐγενεστάτους νομίζουσι» (Πλούτ.)· «νομοθετῆσαι δέ φασι τοὺς Αἰγυπτίους παρὰ τὸ κοινὸν ἔθος τῶν ἀνθρώπων γαμεῖν ἀδελφὰς διὰ τὸ γεγονὸς ἐν τούτοις τῆς Ἰοιδος ἐπίτευγμα» (Σέξτ. Ἐμπειρ.).

Ἐν τῇ μωσαϊκῇ ὅμως, ἑλληνικῇ καὶ ρωμαϊκῇ νομοθεσίᾳ καθωρισμένως ἐκφράζεται τοιοῦτον κώλυμα γάμου. Τὸ μωσαϊκὸν δίκαιον, καίτοι δὲν γνωρίζει ὠρισμένους βαθμοὺς, ἐπιμένει ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἀρχῆς, ὅτι «ἄνθρωπος πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην» (Λευϊτ. 18,6), διὸ καὶ ἀπαγορεύει τὸν γάμον μετὰ τῶν γονέων, μετὰ τῆς συζύγου τοῦ πατρὸς, μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ πατρὸς, ἢ τῆς μητρὸς, μετὰ τῆς θυγατρὸς, τοῦ υἱοῦ ἢ τῆς ἐγγονῆς τῆς θυγατρὸς, μετὰ τῆς ἀδελφῆς, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς (Λευϊτ. 18,7—16. 20, 17. Δευτερ. 17, 16. 20. 22. 23).

Ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου οὐδεμία περίπτωσις εἶναι γνωστὴ, ὅτι ὁ γάμος μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἐπετράπη· ὁ δὲ μῦθος τοῦ Οἰδίποδος δεικνύει ἀκριβῶς ὁποίαν ἠθικὴν ἀποτροπίασιν ἠσθάνοντο οἱ Ἕλληνες πρὸ τοιούτων συνδέσμων. Αἱ ἀπαγορεύσεις ὅμως, αἵτινες ἐν τῷ ρωμαϊκῷ δικαίῳ ἐπὶ τῆς ἐκ πλαγίου συγγενείας ὑφίστανται, εἶναι ξέναι τοῖς Ἕλλησιν· ὅθεν ὁ Πλούταρχος ἔλαβεν ἀφορμὴν, ἵνα ἐρευνήσῃ «διατὶ οἱ Ρωμαῖοι τὰς ἐγγύς γένους οὐ γαμοῦσιν». Ἐν Ἀθήναις τοῦτέστιν ἥκιστα ἐλάμβανον ὑπ' ὄψει τοὺς συγγενικοὺς βαθμοὺς καὶ προετίμων μάλιστα τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ οἰκογενείᾳ γάμους. Κατὰ τὸν σπαρτιατικὸν νόμον ἡ ἐπὶ κλήρος κόρη ἐν ἐλλείψει πατρικῆς διαθήκης ἀνῆκε τῷ πλησιεστάτῳ ἐκ πλαγίου συγγενεῖ· οὗτος ἠδύνατο ἐὰν αὕτη ἦτο ἥδη ἔγγαμος καὶ νὰ χωρίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νομίμου αὐτῆς συζύγου. Ἐπίσης μεταξὺ ἀδελφῶν ὁ γάμος καθόσον αὐταὶ ἐκ διαφόρων μητέρων κατήγοντο δὲν ἐθεωρεῖτο ὡς μὴ ἐπιτετραμμένος, ὡς δεικνύει τὸ παράδειγμα τοῦ Κίμωνος καὶ ἄλλων (Πλουτ. Κίμ. κεφ. 4).

Ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς οἱ Ρωμαῖοι τὰς γαμικὰς ταύτας ἀπαγορεύσεις ἤντλουν, εὐρίσκεται ἐν τῇ ἐκφράσει *more* τοῦτέστιν ἐν ἐκείνοις τοῖς θεσμοῖς, οἵτινες προέρχονται οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀστυκοῦ νόμου, ἀλλ' ἐδράζονται ἐπὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικότητος «*si quis ex his quas moribus prohibemur uxores ducere, duxerit in cestum dicitur committere*» (Πανδ. XXIII 2, 39 § 1) «διὸ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Πομπώνιος λέγουσιν, ὅτι ἡ πρώτη πηγὴ, ἐξ ἧς οἱ Ρωμαῖοι ἐπορίσθησαν τὰ κωλύματα, ἦσαν τὸ αἶσθημα τῆς θρησκείας καὶ τοῦ δικαίου». Ὅθεν δεικνύται διατὶ ἡ περὶ αἱμομικτῶν γάμων διδασκαλία ἦτο μέρος τοῦ ποντιφικοῦ δικαίου. Ἐνεκα λόγων εὐσχημοσύνης καὶ σεμνότητος, τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον (Πανδ. XXIII 2, 12 § 1—3) ἀπηνόρευσε βραδύτερον τὰς σχέσεις μέχρι καὶ τοῦ τετάρτου ἐτι βαθμοῦ (Οὐλπ. V, 6) «*in contrahendis matrimoniis naturale jus et pudor inspicieendus est*» (Πανδ. XXIII, 2, 14).

Ἐὰν παραβάλλῃ τις τὸ μωσαϊκόν, τὸ ἑλληνικόν καὶ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον βλέπει, ὅτι ἡ αἰτία τῶν ἀπαγορεύσεων ἐν τῇ ἀνιούσῃ καὶ κατιούσῃ γραμμῇ εἶναι ἡ ἠθικὴ ἀρχή, καθ' ἣν ἡ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καὶ οἰκειότης τῶν συζύγων μετὰ σεβασμοῦ, ὃν ἐπίγονοι πρὸς προγόνους ὀφείλουσιν, ἦτο ἀδύνατον νὰ συμβιβασθῇ. Ἀλλ' ἐπίσης αἱ ἀπαγορεύσεις τῶν γάμων μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν ἔχουσιν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τὴν προσοχὴν καὶ φροντίδα, ἣν ἐνόμιζον ὅτι ὀφείλον ἐπὶ τὸν οἰκογενειακὸν δεσμόν αἱ τρεῖς αὐταὶ νομοθεσίαι. Ἐκτὸς τούτου, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ὡς ἡ ἐκφρασις τοῦ Λευϊτικοῦ «ἀσχημοσύνην οὐκ ἀποκαλύψεις» δεικνύει, οἱ ἄνθρωποι ἔσχον φυσικὴν τινα ἀποτροπίασιν τῶν τοιούτων γάμων. Ἐν τούτοις μεταξὺ τῶν τριῶν νομοθεσιῶν ἐπικρατεῖ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης διαφορά τις.

Ἐν τῷ μωσαϊκῷ δικαίῳ, ὅσον περιορισμέναι καὶ ἂν ἦναι αἱ ἀπαγορεύσεις τοῦ γάμου μεταξὺ συγγενῶν, λέγεται ἐν τούτοις ἐν τῇ θεῇ ἐγκαθιδρύσει τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐγκαταλίπῃ **τὴν ἰδίαν αὐτοῦ οἰκογένειαν** καὶ συνεπῶς προσκολλώμενος ξένην γυναικὶ νὰ ἰδρύσῃ νέαν οἰκογένειαν. Τὸ ἑλληνικὸν δίκαιον δὲν ἔδιδε σπουδαίαν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ δεσμοῦ. Καὶ ἐν τούτῳ ὑπερτερεῖ κατὰ πολὺ ἀμφοτέρων τῶν δικαίων

τούτων τὸ ρωμαϊκόν. Ἐν τούτῳ αἱ ἐπὶ αὐστηροῦ αἰσθήματος εὐπρεπείας στηριζόμεναι ἀπαγορεύσεις τοῦ γάμου προῆλθον ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ τιμίας διοργανώσεως τῆς οἰκογενείας, διότι ἀναγκαίως ἐν αὐτῇ ὁ υἱὸς καὶ ὁ ἐγγονὸς, οἵτινες ἔμενον ὑπὸ τὴν patria potestas, ὡς καὶ τὰ ἀπομακρυσμένα μέλη τῆς οἰκογενείας, τὰ ὁποῖα συμπεριλαμβάνοντο ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, ὥφειλον νὰ ἀπέχωνιν ἀπὸ συνδέσμων πρὸς ἀλλήλους ἀπαγορευομένων δι' ἀπαγορεύσεων βασιζομένων ἐπὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς ἀγνότητος.

Κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον, ὁ γάμος ἀπαγορεύετο μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν καὶ ἐξ ἐτέρου τινὸς λόγου· οἱ συγγενεῖς ἤρχοντο πολλάκις εἰς θέσιν πατρὸς parentum et liberorum loco sunt. Πρὸς τοῦτο συμφωνεῖ καὶ τὸ βυζαντινὸν καὶ τὸ κανονικὸν δίκαιον, καὶ μεταχειρίζονται ἀμφότερα ἐπὶ τῶν προσώπων, ἅτινα ἔρχονται εἰς σχέσιν γονέων πρὸς τέκνα, τὴν ἐκφράσιν «πατὴρ ἢ μητὴρ τάξιν ἐπέχουσιν».

Ἄλλος λόγος ὡς πρὸς τοιαύτας ἀπαγορεύσεις κεῖται ἐπίσης ἐν τῇ πείρᾳ τῶν κατόπιν αἰώνων, καθ' ἣν οἱ μεταξὺ πλησίων συγγενῶν γινόμενοι γάμοι ἐπέφερον ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐν ἐπιγόνοις ἀπώλειαν τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων. Κατὰ πόσον τοιοῦτοι γάμοι εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνατολικοὺς λαοὺς, παρ' οἷς τοιοῦτον κώλυμα γάμου δὲν ὑφίστατο, ἐπιβλαβῶς ἐπέδρασαν δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ· εἶναι ὅμως γνωστὸν, ὅτι κατὰ κανόνα οἱ γάμοι τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦσαν καρποφόροι, πρὸς ὃ, παρ' ἄλλοις αἰτίοις, πιθανῶς καὶ οἱ συχνοὶ μετὰ πλησίων συγγενῶν γάμοι ἠδύναντο νὰ συμβάλλωσιν. Νεώτεροι ἔρευναι ἀσφαλῶς καθόρισαν πῶς ἡ φύσις φαίνεται οἰονεὶ ἐκδικουμένη κατὰ τρόπον ἀξιοπαρατήρητον ἐν τοιοῦτοις ἀμαρτωλοῖς πρὸς αὐτὴν γάμοις (Posper Lucas, Traité philosophique et physiologique de l' Hérité naturelle· πρὸς. καὶ Οἰκογεν. Δίκαιον Κρασσᾶ σ. 49). Ἄλλοι ὅμως ἰσχυρῶς τοῦτο διημφισβήτησαν (βλ. Morache Le mariage σ. 61). Οἰαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι ἄλλως τε τὰ αἷτια τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου, τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ Ἑκκλησία προσετέθη εἰς τὰς ἐν τῷ μωσαϊκῷ, ἐλληνικῷ, καὶ ρωμαϊκῷ δικαίῳ περιεχομένας διατάξεις καὶ ἤτο ἀδύνατον νὰ παραχωρήσῃ ὅ,τι οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἔθνικοι ἐθεώρησαν ὡς ἀπα-

ράδεκτον. Ἐνεκα τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς ἐννοίας τοῦ θρησκευτικοῦ καθήκοντος τοῦ ἀνθρώπου ὡς καὶ τῆς σημασίας καὶ ἐπιρροῆς τῆς γαμικῆς σχέσεως, ἐπεξέτεινε σὺν τῷ χρόνῳ τὰς μεταξὺ συγγενῶν ἀπαγορεύσεις τῶν γάμων ἐν μέρει αὐτὴ αὐτὴ, ἐν μέρει δὲ τῇ συνεργασίᾳ αὐτῆς ἐπέδρασαν εἰς τοῦτο οἱ χριστιανοὶ αὐτοκράτορες, ὧν τινες, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ ἡμέτερος Καλλιγᾶς, ἰδίᾳ διὰ τὸ κώλυμα τῆς ἀρπαγῆς, ὑπερέβησαν καὶ αὐτῆς τῆς Ἑκκλησίας τὰς προσδοκίας. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐν τῷ 87 αὐτοῦ κανόνι καταγελᾷ «τοὺς τῶν νομοθεσιῶν τοὺς καιροὺς μὴ διακρίνοντας» καὶ ἀπεριορίστως ἐρμηνεύοντας τὸ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε», καὶ ἀντιτάσσει κατ' αὐτῶν τὸ νόμον δύναμιν ἔχον ἐκκλησιαστικὸν ἔχον. Τὸ ἔθος (mos) ἐπίσης προσάγει ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος εἰς ἐξήγησιν τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ τετάρτου βαθμοῦ, ἐν τῇ ἀπουσίᾳ πολιτικῶν ἀπαγορεύσεων. Ὁ αὐτὸς ἱερὸς ἀνὴρ, ὡς ἰσχυρὸν λόγον δημιουργίας κωλυμάτων γάμου, ἐκτὸς τοῦ λόγου τῆς φυσικῆς ἀποτροπιάσεως ἐν συγγενικῇ συναφείᾳ, προσάγων καὶ τὸν τῆς μειώσεως τοῦ ἐγωϊσμοῦ διὰ τῆς διαδόσεως μεταξὺ διαφόρων οἰκογενειῶν τοῦ δεσμοῦ τῆς ἀγάπης, λέγει ἐν τῷ De Civit. Dei (15, 16) συγγράμματι αὐτοῦ· «Habita est ratio rectissima charitatis, ut homines quibus esset utilis atque honesta concordia, diversarum necessitudinum vinculis necterentur; nec unus in uno multas haberet, sed singulae spargerentur in singulos; ac sic diligentius colligandam plurimae plurimos obtinerent». Τὸν αὐτὸν λόγον βραδύτερον ἀνευρίσκει διὰ τοὺς πολιτικοὺς νόμους καὶ Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις λέγων «πλατύνει γὰρ οἱ πολιτικοὶ νόμοι βουλόμενοι τὴν τῶν ὑψηλῶν γνησιότητα καὶ μὴ περὶ μόνην περικλείεσθαι τὴν συγγένειαν, τοὺς μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου διεκώλυσαν γάμους, ὡς αἱ τῶν ἐξωθεν τῆς ἐαυτῶν συγγενείας ἐξ ἀνάγκης συναπτόμενοι τὴν πρὸς αὐτοὺς σχεοῖεν γνησιότητα καὶ εὐνοίαν». (Συντ. Ρ. καὶ Π. τομ. ΣΤ', σ. 129). Ἀλλὰ τὴν Ἑκκλησίαν δὲν διέλαθεν ἐπίσης, ὅτι ἄδεια γάμου μεταξὺ οἰκείων θὰ ἔφερον εὐχερῶς εἰς ἐφαμάτους πρὸς ἀλλήλους ἐπιθυμίας. Ἐπίσης ὡς αἷτια δημιουργίας κωλυμάτων δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ τὸ παρὰ τοῖς ρωμαίοις «respectus parentele», περὶ οὗ θετικῶς ἐκφράζεται ἐν τῷ Συντάγματι αὐτοῦ καὶ Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις (στοιχεῖον Β').)

Μεταγενέστεροι δὲ τινες ὑπερασπισταὶ τοῦ κανονικοῦ δικαίου εἰκάζουσιν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία σκοπίμως ἐπολυπλασίασε τὰ κωλύματα, ἵνα κάλλιον διαδόσῃ τὸν χριστιανισμόν μεταξὺ ξένων (βλ. Morache, Le mariage σ. 61). Συνοψίζων τις πάντας τοὺς λόγους τούτους δύναται νὰ εἴπῃ, ὅτι πρὸς τὴ φυσικὴ ἀποτροπιάσει ἀπὸ τῆς μεθ' ὁμαιμόνων μίξεως, ἥτις καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀγρίοις λαοῖς παρετηρήθη, αἷτια ἠθικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἠθικονομικῆς καὶ διὰ τὴν ἐξ ἀγχιστείας καὶ πνευματικὴν συγγένειαν καὶ ἄλλης προσέτι φύσεως, οἷον θρησκευτικῶν καὶ νομικῶν, ὡς κατωτέρω ὁψόμεθα, ἐπέδρασαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς μόρφωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν κωλυμάτων, καὶ ἀναλόγως τοῦ πνεύματος τῶν διαφόρων ἐποχῶν τὰ αἷτια ταῦτα ἐθεωρήθησαν ἀρκούντως ἰσχυρὰ, ὥστε νὰ ἐκταθῶσι καὶ διασταλῶσι μέχρι καὶ τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ (πρβλ. Μιχαὴλ Κηρουλαρίου, Σύντ. Ρ. καὶ Π. Ε', σ. 42. Δουκά Χρυσοβέργη, ἐνθ. ἀν. σ. 97 καὶ Γρηγορίου τοῦ ΣΤ', ἐνθ. ἀνωτ. σ. 175).

Ἐν γένει δὲ αἱ πηγαὶ ὡς καὶ οἱ κανονολόγοι θετικῶς ὡς ἀρχὴν τῶν κωλυμάτων ἀναγνωρίζουσι τὴν ἐκφῶσιν τοῦ Λευϊτικοῦ «ἀνθρώπος πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται ἀσχημοσύνην» κλπ. (βλ. 87 κανόνα Μ. Βασιλείου καὶ ΣΤ' Οἰκουμ. 54 καν. καὶ τόμον Σισινίου καὶ Γρηγορίου ΣΤ' κλπ.). Ἐπίσης ἐν ταῖς ἱεραῖς ἡμῶν πηγαῖς συχνότατα συναντῶμεν ὡς ἀρχὴν διέπουσαν τὰ κωλύματα τὸ ρωμαϊκῆς, ὡς ἄνωθι εἶδομεν, καταγωγῆς ἀξίωμα τῶν Βασιλικῶν (Βασιλ. XXVIII. 5. 6.) «οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς καὶ σεμνὸν καὶ φύσει δίκαιον ἐν τοῖς γάμοις δεῖ σκοπεῖν» (βλ. πατριαρχ. Σισινίου τόμον, σ. 14. Ζωναρᾶν καὶ Ματθ. Βλάσταριν, ἐν Συντάγμ. Ρ. καὶ Π. ΣΤ', 126 κλπ.) Τοσαῦτα ἐν συναθείᾳ πρὸς τὰς ἀρχαίας νομοθεσίας περὶ τῶν αἰτίων τῶν κωλυμάτων ἐν τῇ ἐξ αἵματος συγγενείᾳ ἠθικῶς δὲ καὶ ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐρευνῇ ἐνὸς ἐκάστου βαθμοῦ δὲν θὰ παραλίπομεν νὰ δηλώσωμεν ποῖον τὸ πρυνεῦον ἐκάστοτε αἷτιον τῆς κωλύσεως.

(ἔπειτα συνέχεια).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΙΩΑΚΕΙΜ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚ. ΚΩΝΙΝΟΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἀριθμ. ^{πρωτ. 2013}
^{δικπ. 1183}

Ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ οὐσιώτατοι ἱερομόναχοι οἱ ψάλλοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως, τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς Καταστένου καὶ τιμιώτατοι ἐπίτροποι καὶ λοιποὶ πάντες εὐλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις. Πρὸ τοῦ ἐκουσίου καὶ φοικτοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν παριστάμενος κατὰ διάνοιαν ὁ εὐσεβὴς χριστιανός, καὶ τὴν ἄκραν Αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων δοξάζων συγκατάθασιν, ἀπὸ τῶν ἱερῶν δὲ μελοδημάτων καὶ τῆς ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ Εὐαγγελίων ἀνιστορήσεως τῶν ὑπερφῶν μυστηρίων κατανυσσόμενος, ἐν συντριβῇ τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν παρὰ τοῦ οἰκτερισμοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται ἀποκαθαίρων ἑαυτὸν ἀπὸ παντὸς ρύπου διὰ τῆς προσευχῆς, τῆς μετανόας, τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἱερὸν καθήκον, ὑπὸ τῆς ἀμωμότητος καὶ ἁγίας ἡμῶν θρησκείας ἐπιβαλλόμενον, ἐκπληροῦσιν ἐνθέου ζήλου ἐμπορούμενοι οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ προθυμούμενοι ἐν πλήρει προσέρχεσθαι κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, ἐν εὐλαθείᾳ δ' ἀκροώμενοι τῶν ἱερῶν καὶ κατανοητικῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας ἐπιτελοῦντες.

Ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ θρησκευτικὰ ταῦτα καθήκοντα ὡς τύποι τινὲς καὶ ἀπλᾶ ἔθνη ἐκτελῶνται συναπαιτοῦνται κατ' ἀνάγκην καὶ τὰ ἐπόμενα ᾗτοι: πραγματικὴ τοῦ πνεύματος πρὸς Θεὸν ἀνύψωσις, ἀληθὴς καθαρις τῆς ψυχῆς, ἔργα φιλανθρωπίας καὶ φιλαδελφίας καὶ ἀποχὴ ἀπὸ ἔργων καὶ τρόπων, ἀπρόδόντων τῷ χριστιανικῷ χαρακτῆρι καὶ τῇ ἱερότητι τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν καὶ πανηγύρεων. Ἐπειδὴ δὲ τοιαῦτα τινα ἐπισυμβάλλουσιν αὐτῶς ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, προαγόμεθα, τὴν παροῦσαν ἀπολύοντες ἡμετέρᾳ πατριαρχικῇ, εὐχετικῇ καὶ παραινετικῇ Ἀπόδειξιν, ἐπιστῆσαι τὴν προσοχὴν τῶν τε ἀρχιερατικῶς ἢ ἱερατικῶς προϊσταμένων ἐν ταῖς ἐνορίαις τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκ. τῶν τε ἐντιμότατων ἐπιτρόπων τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ πάντων τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, εἰς τὴν ἐν πλήρει τάξει, ἡσυχίᾳ καὶ εὐπρεπείᾳ ἐκτελεσθῆναι τῶν δημοτελῶν λιτανειῶν καὶ πανηγύρεων καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν παντελεῖαν κατάργησιν τοῦ ἐκτρόπου ἐθίμου τῶν πυροβολισμῶν καὶ εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς περιφορᾶς τοῦ ἱεροῦ Ἐπιταφίου καὶ τῆς Ἀναστάσεως περὶ μόνον τῶν ἱερῶν, ναῶν καὶ οὐχὶ εἰς μακρὰς ὁδοὺς καὶ λεωφόρους. ἢ εἰς πληθούσας ἀγορὰς, δι' ὧν ἡ θορυβώδης θρησκευτικῶν πομπῶν παρέλασις προκαλεῖ παρὰ τῶν θεωμένων ξένων ἐπικρίσεις καὶ μομφάς, πολλάκις εὐλόγους καὶ δι' καίας, ἐνεκα τῆς μὴ τηρουμένης τάξεως καὶ εὐπρεπείας ἱερᾶς.

Πατρικῶς τοῦνυν προτρέπομεθα καὶ ἐντελλόμεθα ἐκκλησιαστικῶς ὅπως πάντες ἀναλογιζόμενοι ὅτι οὐχὶ δι' ἀπρεπῶν ἐκδηλώσεων τιμᾶται τὸ ὑπερύμνητον ὄνομα τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀνα-

МЕЧНИКОВА

στάντος Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐδ' ἀγιάζονται δι' ἀτάκτου κινήσεως αἱ πάνσεπτοι τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐορταὶ καὶ πανηγύρεις, συμπράξῃτε φιλοτίμως εἰς ἄρτιν παντὸς ἀτόπου, εἰς εὐπρεπεστέραν διεξαγωγὴν τῶν τελετῶν, καὶ τήρησιν πληρεστάτης τάξεως κατὰ τὴν ἐντολὴν καὶ σύστασιν τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας, ἐκπληροῦντες οὕτω καὶ τὴν περὶ τῆς κοινῆς ἡσυχίας ὑψηλὴν θέλησιν τοῦ φιλολάου ἡμῶν Ἀνακτος, ὑπὲρ οὗ ὀφείλομεν, ἐπὶ ταῖς βασιλικαῖς Αὐτοῦ μερίμναις, εὐχὰς καὶ δεήσεις ἀναπέμψαι τῷ Παντοκράτορι Θεῷ ἡμῶν.

Ταῦτα παρ' ἡμῶν ἀπεκδεχόμενοι καὶ πατρικῶς εὐλογοῦντες, ἐυχόμεθα ἵνα ὁ σαρκεὶ παθὼν καὶ ταρσεὶ θεάνθρωπος Σωτὴρ ἡμῶν δῶῃ πᾶσιν ὑμῶν προσκυνῆσαι χερμοσύνας καὶ τὴν ὑπερένδοξον Αὐτοῦ Ἀνάστασιν, καταξιώσῃ δὲ καὶ τῆς ἐπουρανίου Αὐτοῦ βασιλείας. Ἀμήν.

α δ'.

ΕΝ ΜΗΝΙ ΜΑΡΤΙῳ ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟJ Β'.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΑΓΓΕΛΙΑΙ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης καὶ ἀπορασίζον παμφηρεῖ.

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθμ. πρωτοκ. 7995 καὶ χρονολογίαν 19 νοεμβρίου 1903 ἀγωγὴν τοῦ ἐνάγοντος Νικολάου Γ. Κουγιούλη κατὰ τῆς Λεμονιάς Ν. Κουγιούλη, τὸ γένος Μιχαὴλ Κουρούση ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην.

Κηρύσσει τὸν ἐν τοῖς διαδίκαις ὑφιστάμενον γάμον διαλελυμένον ἐξ ὑπατιότητος τῆς ἐναγομένης.

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς πῶν ἐνταῦθα ἐκδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Βυζαντιδός» δημοσιεύειν τοῦ δικτακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως, καὶ

Ἐπιτίθητι τῇ ἐναγομένῃ τὰ δικαστικά ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων μετριαζόμενα εἰς γρόσια τριακόσια (ἀριθμ. 300) προκαταβλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπερσίσθη καὶ ἀπηγγέθη ἀθροισμένον

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως Γρηγόριος

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος (δ. ν.)

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Ὁ Γεώργιος Εἰνίου, χριστιανὸς ὀρθόδοξος, ὑπὴρκος ὁθωμανὸς ξυλοκόπος τὸ ἐπάγγελμα καὶ κάτοικος τοῦ χωρίου Μαρτίστης, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, προσκαλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον τρίτην, ὥραν 8 τουρκιστὶ μ. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου πρὸ τοῦ ἐν Καστορίᾳ πνευματικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Λίνας Χρήστου, χριστιανῆς ὀρθόδοξου, ὑπὴρ-

κός ὁθωμανῆς εἰς τὰ οἰκιακὰ ἀσχολουμένης καὶ κατοίκου τοῦ ἰδίου χωρίου, ἐπὶ ἀναιτίῳ ἐγκαταλείψει, πρὸς διάζευξιν ἄλλως ἢ κατ' αὐτοῦ περὶ διαζυγίου ἀγωγὴ δικασθῇσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Βυζαντιδός».

Ἐν Καστορίᾳ, τῇ 10 ἰανουαρίου 1904

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Καδορίας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

3

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΥΜΝΟΥ

Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον

Προσκαλεῖται ὁ Σταῦρος, Πατοῦρος δυτομηχανικὸς ὑπὴρκος ὁθωμανῆς, ὁμώμενος ἐκ Μαμαρᾶ, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δευτέραν καὶ ὥραν 9 εὐρωπαϊστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν Καλύμνῳ ἐδρεύοντος Ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Λέρου καὶ Καλύμνου αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Καλλιόπης θυγατρὸς Ἐμμανουὴλ Οἰκονόμου κατοίκου Καλύμνου ἐπὶ διαζεύξει ἐν ἐναντίῳ δὲ περιπτώσει ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθῇσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν Καλύμνῳ, τῇ 12 φεβρουαρίου 1904.

Ὁ πρόεδρος

3

† ὁ Λέρου καὶ Καλύμνου ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Ἡ Γαρουφαλὶὰ Δερέβεη, χριστιανὴ ὀρθόδοξος, ὑπὴρκος ὁθωμανῆς, τῶς μὲν διαμένουσα ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου, ἥδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, προσκαλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον δευτέραν καὶ ὥραν 2αν εὐρωπαϊστὶ μ. μ. μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις πνευματικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Μποϊνίδου, χριστιανοῦ ὀρθόδοξου, ὑπὴρκου ὁθωμανοῦ, κατοίκου Νεοχωρίου τοῦ Βοσπόρου, θεμαστροποιοῦ, ἐπὶ ἀκυρώσει γάμου ἄλλως ἢ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ περὶ ἀκυρώσεως γάμου δικασθῇσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 μαρτίου 1904.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ πρῶν Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ γραμματεὺς

2

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος (δ. ν.)

Ἐπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1948

J. II. 426721